

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

SCHOUBURGH

DER NEEDER-DUYTSCHÉ

LETTER, SPEL-

EN

LEES-KONST.

schikt na de natuur der Taal /
kracht der Woorden / en Uitspraaken.

dienstig om op Vaste gronden alle Letteren,
tot Letter greepen (of Sillaben) en de
Sillaben tot Woorden zaamen

te voegen

gesteld / soo voor Bejaarde / als Jonge Per-
sonen / om op de Schoole te gebruiken.

Door J. DUYKERIUS.

NED.
LETTERK

AMSTERDAM,

gedrukt voor JAN BAKKER, School-
meester / op de Zeedijk / over de Stozmsteeg.
1696. Met Privilegie voor 15 Jaren.

Copie van de Privilegie.

DE Staten van Holland, en Westvrieland, doen te weeten. Alsoo Ons verhoord is by JOHANNES DUYKERIUS dat hy Suppliant geneegen zijnde te laten drukken, en uyt te geeven, Het Schouburg der Doorlugtigste Konsten en voortreffelykste Wetenschappen, zynde het vermakelykste, en beste, van verscheyde doorwroete geleerdheden. als uyt de Genealogia, Histoiren, Geographia, Cronologia, Astronomia, Musica, Mathematica, mechanica, Arithmetica, Algebra, ars vira Scribendi, Characterica, ars Legendi & Scribendi, Acupunctura, Diloneatie, Experiment, en Antiquitates, &c. met, en zonder Figuren. Het welk alle Maandagen, inden worden geopent, en ook 't gunt dat in 't particulier order uytvloeyde, ende daer van dependeerde. Ende alsoo het tot zyn Suppliants groote præjuditie soude zyn, soo want anders mede de voorsz. Werken, van Johannis Duykerius drukte, ofte liet drukken. Soo keerde hy Suppliant tot ons, verzoekende ons Oudroy, waer by hy Suppliant autoriseerd en geodroyeerd wierd, om geduurende den tyd van vyftien eerst komende jaren, binnen onse landen, in Holland ende West-Vrieland, alleen te mogen drukken, en drukken, uytgeeven, en verkopen, alle de voorsz. Werken, van den voornoemde Duykerius, mer verboden een yder, de selve mede te drukken, ofte na te drukken, elders nagedrukt alhier te verkoopen, op verbeurte van de gedrukte ingebragte, verhandelde, of verkogten exemplaren. SOO Is't dat wy de saake, en 't verlock, voorsz. ingemerkt hebben, en geneegen wesende, ter bedevan van Suppliant uyt onse regte weenschap souveraine magt, autoriteyt, den selven Suppliant geconsenteerd, geoordeert en Oudroyeeren mitsdeesen: dat Hy geduurende den tyd van vyftien eerst achter-eenvolgende jaren, het voorsz. Boeck, genaamt het Schouburg der Doorlugtigste Konsten, en voortreffelykste Wetenschappen, &c. binnen den voorsz. onse landen, alleen sal moogen drukken, en drukken, uytgeeven, en verkoopen: Verbiedende promme alle ende een yegelyk het selve Boek, in't geheel ten deele na te drukken, ofte elders nagedrukt, binnen voorsz. onselanden te brengen, uyt te geeven, ofte te verkoopen, op verbeurte van alle de na gedrukte, ingebragte.

bragte, of verkogte exemplaren, en een boete van drie honderd guldens daar en boven te verbeuren, te appliceren, een derde voor den Officier die Calange doen sal, en een derde voor den armen ter plaatse daar het casus voorvallen sal, en het resterende derde part voor den Suppliant. Alles in dien verstande dat wy den Suppliant met deese onse Octroye, alleen willende gratificeren tot verhoedinge van sijn schade, door het nadrukken van het voorsz. Boek, daar door in gene dele verstaan, den inhoud van dien te autoriseeren, ofte te advoüeren, en veel min onder onse protectie, en bescherming, eenig meerder cr edit, aansien of Reputatie te geven. Nemaar den Suppliant in cas daar inne iets onbehoorlijks soude mogen influeren, alle het selve tot sijn laste, sal gehouden wesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselyk begeerende, dat by aldien hy desen onsen Octroye voor het selve Boek sal willen stellen, daar van geen geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sal mogen maken. Nemaar gehouden sal wesen het selve Octroy, in't geheel en sonder eenige omiffie daar voor te drukken, (of te doen drukken) en dat hy gehouden sal sijn een exemplaar, van't voorsz. Boek gebonden, en wel geconditioneerd te brengen, in de Bilioteeq van onse Univerfiteyt tot Leyden, en daar van behoorelyk te doen blyken, alles op poene, van het effect van dien te verliefen. Ende ten eynde den Suppliant desen onsen consente, en Octroye moge genieten als na behooren, lasten wy alle ende een yegelyk die 't aangaan mag, dat sy den Suppliant van den inhoud van desen, doen en laten gedoogen, gerustelyk, vreedelyk en volkomeutlyk genieten ende gebruyken, cesserende alle belet ter contrarie. Gedaan in den Hage, onder Onse groote Zeggele, hieraan doen hangen, op den xxviii. November, des jaars onses Heeren en Saligmakers J. C. eenduyfscnd ses hondert en ses en tagtig.

GASPER FAGEL. vt.
Ter Ordonnantie van de Staaten
SIMON van BEAUMONT.

VOOR-REEDEN

AAN DE

LIEFHEBBERS

DER

SPEL-EN LEES-KONST.

At een voortreffelijke Schat, en uytnemende Rijkdom, dengeenen bezitten, die in de weetenschappen, der letteren zijn geoffend, is geheel niet nodig dat van ons werd aangeweefen. Immers dit is zeker, dat zoo veel genoeg, als'er werd er-

langd, wanneer men ten top van deese vermaakelijke steylten is opgeklommen; zoo veel verdriets verkrijgd men ook, wanneer men door dwarze omweegen, of distelige paden voor een lange Tyd, van't zoo zeer begeerde eynde wett te rugge gehouden. Dat nu de Schoolboekjens die men de Jeugd tot nog toe, wanneer se voor de aldereerste maal den drempel der Lees en Schrijf-Schoolen koomen te betreden, aanstonds in de hand geeft, uyt hün natuurlijke Zaamenstelling, veel bekwaamer zijn,

VOOR-REEDEN.

zijn . om imands loop te doen verwylen , onhebbelijke misbruyken in de Lees-konst aan te leere : en kwaade Grond beginzelen te leggen : is zoo zeker , dat ik niet en meen , dat zulks van eenige opmerkende , kan geloogchend , of intwifel getrokken werden . Want men neem maartot een voorbeeld , de twee voornaamste der zelve ; naamentlijk de **Trap der Jeugd / en Letter-konst /** wie dog kan onbekend weezen , met wat voorjammerlijke mislaagen , de zelve opgevuld zijn . Want men behoefd maar om hier van volle overtuiging te hebbe , de zelve met de Neederduytsche Spel , en Leeswijse der heedenstaagse goed - gekeurde schrijvers te vergelijken . Zeeker men moet rond uyt zeggen , dat zoo men deeze-om haar eygendlijke netheyd , voorneemens is naa te volgen , men geen kleijne arbeyd outmoet , om zulks te doen . Uyt kragt dat de kwaade gewoontens , in de eerste jonkheyd aan geleerd ; zoo beswaarlijk te ontwenden zijn : want

De Reuk die eens een nieuwe pot beslaat,

Zeer langzaamlijk , of mooglijk nooyt vergaat,
Behalven nog dat deese boekjens , met zeere duyfter voorstellingen der zaaken , oneygodlijke en vreemde woorden daar toe , en met een groot getal druk fouten overladen zijn .

Om dan de Jeugd op bondige Gronden , en door gemakkelijker weg , de lees konst te doen bekoomen ; Heb ik hier toe de moejten op my genomen , dit volgende werkje te ontwerpen :

en

VOOR-REEDEN:

en ter druk perffekte vaardigen. Niet twijfelende, of de meesters zelfs, die op valke gronden gewoon zijn hun leerlingen te onderwijzen, zullender dat gemak in vinden, van niet anders haer mondeling behoeven te zeggen, als 't geen de leer boeken begripen.

Dat we doorgaans in dit werkje anders spelen, als we willen dat volgens sommige onser Grond Regels moet gedaan worden. En het welk ligtelyk in de aldereerste opslag veele zeer ongeord, jaa tegenstrijdig, zouw schijnen voort te komen; geschied alleenlyk daerom, om dat we de Jeugd, en onkundige bejaarde in de leeskonst, niet plotzelingen en ten eersten al te groote veranderinge, in spellen en lesen willen voorstellen; Ten eynde de zelve niet door ingebeelde moejelykheyt van onse wyse van spellen afschrikt worden. Want Sgaas, Sgaamd, Sgand, voor Schaad, Schaamd, Schand; Slin/ Olin/ Wlin, voor Sien/ Dien/ Olien/ enz. Geeft ik beken het, zoo merkelyke veranderinge, voor de ongeoeffende, niet wel in de zin of uitspraak maet in verwisseling van letteren dat hem dit mooglyk te rugge zouw doen deynsen, en voornemens maaken, om zyn kwaade gewoonte te blyven ombellen. Derhalven om deesen te gemoet te koomen, en niet om dat we oordeelen het zoo best is, blyven we in deese, door dit geheele werkje van sommige onse grond-regels verschillen. En ik wil niet twyfelden, of dit oogmerk zal van de nietal te

nauwe

VOOR-REEDEN.

nauwe letterbitters moeten gebillikt en eenig-
sins voorgoed gekeurd worden. Op welk ver-
trouwenik alle lief-hebbers der Neederduitfche
letter-konfttoewenfche Heyl en voorfpoed.

J. DUYKERIUS.

I. HOOFD-

SCHOUBURGH
 DER NEEDERDUYTSCH
LETTER-SPEL-
 EN
 LEES-KONST

I. HOOFDSTUK.

In ons Nederduytsch a. b. c. hebben we xxv.
 Letteren; welke zijn.

a b c d e f g h i j k l m n o p q
 r s t u v w x y z.

Sp moeten uyt gesprooken worden op deese
 volgende wijs:

aa/bee/cee/dee/ee/ef/gee/haa/ii/je/kaa/el/
 em/en/oo/pee/quu/rt/es/tee/uu/voe/wee/ix/
 (of) ikr/ep/zed.

De reedenen waarom wy in benoeminge der
 letteren / a / e / i / o / en u / dubbel schryven
 2 5 is/

2 Schouburg der Neederduytsche
is / om dat de zelve kort of lang in het maaken/
der lettergreepen (Syllaben) kunnen / en moe-
ten aangemerkt worden.

Men onderscheyd onse Neederduytsche lette-
ren / alder best / In Hoofd-letteren / Druk-lette-
ren / en Schryf-letteren.

De Hoofd-letteren zijn /

A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

De Druk-letteren zijn.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
u v w x y z.

de Schryf-letteren zijn /

A a B b C c D d E e F f G g H h I i K k L l M m N n O o P p Q q R r
S s T t U u V v W w X x Y y Z z.

Bademaal men in onse Neederduytsche
Taal niet althd met Neederduytsche letteren
schryft / immers veel Boeken met de zelve niet
gedrukt worden / maar veeltyes de Romeynsche
en andere letteren hier toe gebrocht werden / zo
is het met alle nodig dat den leerling de zelve
ook kenne en weete.

Romeynsche A B C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
u v w x y z.

Des selvs Hoofd-letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T V W X Y Z.

Ita.

Italiaanische A B C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

Des zelve Hoofd-letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T U V W X Y Z.

De kragt der letteren is de klank / die de letters in het Spellen / en Spreken voort brengen.

Wier van dann worden by sommige onze Nederduytsche letteren (op de wijze der Hebreen) onderscheyden in 1. Vael-letteren / 2. Torg-letteren / 3. Gheemeld-letteren / 4. Tand-letteren / en 5. Lip-letteren, dog nabien dit van wegnig gebruyk in onze Taal is / agt ik zulks noodeloos.

II. HOOFD-STUK.

Wders worden alle de xxvj. letteren / verdeelt in klinkers / en medeklinkers.

de klinkers zijn 5. in getal.

a. e. i. o. u.

deze worden klinkers genoemd / om dat men zonder deeze letteren / geen verstaanlyke klank / of geluyd aan eenige letter-grepen / of woorden kan geeven.

Wig

4 Schouburg der Neederduytsche

Als by voorbeeld.

rm. ik. nht. ns. rk.

Dog door by doen van deese klinkers worden de bovenstaande letteren / tot verstaanlijke woorden gemaakt / als

arm. elk. inkt. ons. urk.

Deze klinkers / kunnen ook in veele woorden op haar seiven een gelupd maaken: gelijk de volgende aanwijzen.

A-bam. E-ba i-mand. O-libier. A-ren.

De p. word by Sommige voor een seide klink-letter gehouden; Dog niet zeer egerdigh; om dat de zelve niet gelijk a e. i. o en r. in het masken der lettergreepen en woorden verhoort en verlangd / dat is enkel of dubbel geschreeven kan worden. Maar altijd zijn klank onveranderlijk behoud Zie verder het geen we hier na op de letter p. zeggen zullen.

Van deese 5 klinkers worden 12. Twee klanken / en 2. Drie klanken gemaakt.

Twee / en Drie klank is / wanneer 2. A 3. klink-letters / t zaamen geboegd / een gemengd gelupd maaken.

De ae. by de meeste voor een twee-klank gehouden / word van ons verworpen: om dat de Neederduytsche Taal / de zelve niet alleen wel kan ontbeeten; maar voornamentlijk om dat des zelve gebruyk of liever misbruyk / meest alle

Letter, Spel en Lees-konst. 5

alle de woorden / daer deese in komde / en groote
onaangenaamheyt byzet. : sijnende alsoo de
kwaade Hpt/spreek der Noord Hollanderen / die
in plaats van de volgende woorden.

dus uyt
te spreek-
ken.

Harde
Baarde
Daar
Fraaj
Graag
Haar
Jaar
Klaar
Laat
Maat
Naad
Piaat
Quaad
Raad
Staat
Taal
Vaak
Waar
Zaad

seggen
en schrij-
ven.

Herde
Baerde
Daer
Fraep
Graeg
Haer
Jaer
Klaer
Laet
Maet
Naed
Piaed
Quaed
Raed
Staet
Tael
Vack
Waer
Zaed

't Is gewis / dat woorden van dit slag / op
dusdaanig een wijs uyt te spreken / en te
schrijven / een groote fout is. Het welk klaars-
lyk blijkt.

1. Noord

6 Schoubourg der Neederduytsche

1. Vooreerst daar upt / dat hier voer alle
 eeben reed geyd / die de klinkers / en woorden
 den welke voer de zelve gemaakt worden /
 tot malanderen hebben ; So met geheel /
 ten minsten voer het grootste gedeelte word weg
 genomen. Want daar het gemengd geluyd
 van ae. in de woorden of des zelvz zin geen ver-
 anderinge brengd ; Maar slegt alleen in de
 uytpraak: Daar geschied zulks nogtans bei-
 de in de zin / en uytpraak ontrent woorden
 die upt andere klinkers welke gemengd zijn/be-
 staan. Gelyk de volgende voorbeelden aan-
 wijzen.

Beitel.
 Deeken.
 Geel.
 Heer.
 Heet.
 Leeb.
 Meest.
 Neel.
 Peez.
 Quet.
 Heet.
 Deen.
 Teel.
 Peel.
 Weet.
 Zeel.

Word ver-
 anderd
 door 't by
 doen van
 een l, in

Beitel
 Deiken.
 Geil.
 Heir.
 Heil.
 Leib.
 Meit.
 Heil.
 Peiz.
 Quet.
 Beit.
 Dein.
 Ceil.
 Dell.
 Meit.
 Zeil.

Woot

Boot
 Doo d
 Fooj
 Goot
 Hoon
 Hool
 Loog
 Mooj
 Hood
 Pool
 Root
 Soon
 Toon
 Dooj
 Woon
 Zoog.

Word ver-
 andert door
 het by doen
 van een E.

Bore
 Doed
 Fooj
 Goet
 Hoen
 Hoel
 Loeg
 Moec
 Moed
 Poel
 Roet
 Soen
 Toen
 Daer
 Woen
 Zoeg

II. Ten tweeden/nademaal onse Nederduytsche Taal in dat slag van woorden/ welke boven van ons zijn aangewijzen/ nergens komt te bereytschen/ de klanck van de Hebryeuschē (. .) 't zeere/ of de Ghyckse (H.) eeta soo is het ten eenemaal/ onnut/ de kragt van die upherinse letteren/ met een ae na te bootsen. Want ook zelfs de geene / die de Hebryeuschē / en Ghyckse Talen bestaen zullen noyt in de woorden/ die met een Hebryeuschē 't zeere of Ghyckse eeta gespeld worden / wanneer se die met onse Nederduytsche letteren schryben / een twee-klanck van ae. Voegen: Waar in tegegensel de selve uptdukken ; of met een é ,
 . Daar

8 Schouburg der Neederduytsche

daar een Toonwijfer boven staet ; of met twee
ee' a/ die zondet de zelbe geschreeven worden.

III. Ten Verden : het is ook zeker / dat
deese woorden **Hard. Baard. Daar. Graag.**
Graag. Haat. Jaar. Klaar. Laat. maatenz.
wanneer men die met a schrijft / en uyt spreekt /
een al te maager geluyd maaken : by na oet
ren hoomende met de klank van de Engelsche
a of het geblaas van een Schaap/daar 'er even-
wel zoedanig een schyaal geluyd niet eygenlyk
in is : Maar in tegendeel een veel voldre 't
welck ook vooz het by doen van de tweede a.
verkreegen word ; want.

Ha-erd.

Ha-er.

Gra-eg.

Ha-er.

Ja-er. word door

Kla-er. detweede a

La-et.

Ma-et.

Ma-et.

Qua-ed.

Ha-ed.

Ba-ard

Ba-ar.

Gra-ag.

Ha-ar.

Ja-ar.

Kla-ar.

La-at.

Ma-at.

Ma-at.

Qua-ad.

Ha-ad.

Baard

Daar.

Graag.

Haar.

Jaar.

Klaar.

Laat.

Maat.

Maat.

Quaad

Haad.

Verhalben wilkenwe den opmerkende leer-
ling ernstig vermaand gehouden hebben / deese
volgende woorden / in alle die van de zelbe Ma-
tuer zyn / niet met ae. Maar met aa. te schrij-
ven / en uyt te spreken.

Ma

Del	Naam	Blaauw
Hard	Maakt	Daauw
Maars	Paal	Flaauw
Maerd	Praat	Gaauw
Maer	Plaats	Klaauw
Maak	Itwaad	Laauw
Maad	Itmaal	Maauw
Maad	Maad	Paauw
Maan	Miam	Paap
Maas	Maas	Prauf
Maad	Maap	Prasj
Maan	Maat	Paaken
Maald	Maac	Paal
Maas	Maal	Kraaj
Maal	Maal	Maap
Maat	Maag	Maajen
Maald	Maal	Maajen
Maad	Maat	Maap
Maac	Maakt	Maap
		Maap

NB. Daar zijnder veel die de woorden /
 Blaauw / Daauw / Flaauw / klaauw, Laauw:
 Paauw, enz met een enkele a. alleen spel- en /
 als Blauw / Dauw / Gauw, Klauw / Lauw /
 Maauw / enz, Dog deese lettern / nog op de eeven
 reedigheit / nog op de kragt der woorden.

1. Want als men Maars / Daar / Prauf /
 Gaau / Maan / enz, met twee a's Schryft:

10 Schouburg der Nederduytsche
 Zo moet men ook Blaauw/ Daauw/ Gaauw
 Flaauw/ enz. met twee aa's Schryben.

II. ten tweeden de kragt der woorden daar
 de twee klank au in komt byznd noodwen-
 dig meede / dat ze met twee aa's moeten ge-
 schreeben / en ook alzoo uptgesproken wor-
 den. Want au heeft de a lang / ende u kort ;
 't welk niet beeter als met de a te verdubbelen
 kan bergoed worden.

III. HOOFDSTUK,

Van de Twee en Drie klanken / die
 door de 5 Klinkers

a. e. i. o. en u.
 gemaakt worden.

1. ai. Wordt van veels booznaame Schry-
 bers gebruikt in dese woorden.

Baide

Romainen

Sai

Zaide

Kaiser

Wainig / enz.

Dog alsoo deeze wyse van Spellen / op geen
 genoegzaame grond van Reeden steund / en aan
 onze Nederduytsche Taal ter wereld geen
 fraajigheyt by zet / zoo is zulks best nagelaa-
 ten: Schryvende liever in plaats /

Bepde

Romsynen

Op

Opde

Keyser

Wepnig / enz.

aa.

Letter, Spel-en Leëskonst 11
 aa. Woord gebuykt in de volgende woorden/

Baai
 Daaï
 Fraai
 Haai
 Kraai

Maai
 Paai
 Saai
 Taai
 Waai.

Dog staat te letten/dat wanneer dese woorden op de i. eynbigen/ men alsdan best doet / de j in plaets van i daar agter voegen ; om alzoohet meerhoud aan te wyzen. En deeze woorden niet eynbige op i soe moet men by de i agter aan de j voegen gelijk deeze woorden aantwijzen.

1.
 Bzaai
 Dzaai
 Fzaai
 Hzaai
 Mzaai
 Pzaai
 Szaai
 Tzaai
 Wzaai

2.
 Bzaai
 Dzaai
 Fzaai
 Hzaai
 Mzaai
 Pzaai
 Szaai
 Tzaai
 Wzaai.

3.
 Bzaaij
 Dzaaij
 Fzaaij
 Mzaaij
 Pzaaij
 Szaaij
 Wzaaij.

Dog by aldien iemand de Woorden die op de berde Reegel staan / liebet aldus met een y wilde schryuen.

12 Schouburg der Neederduytsche
 Wraaph Kraap Maand Waapd enz.
 Dyaapd Maapd Paapd.

Soude sulks sonder eenige fout te begaan wel
 moogen doen / nademael 't zelve / nog aan de
 zin / nog aan het geluyd der woorden / eenige
 veranderinge toebzengd.

De ai. heeft a. lang en i kort.

3. au. Moet men gebzupken in de woorden
 die met dese twee-klank beginnen, als

Augustus	Mutaar
Augustijn	Mutheer

Om dat in au. a. en u beyde kort zyn: dog
 het midden der woorden is aau beter.

4. aau. Dese twee klank word gebzupht
 in.

Blaau	Klaau
Vaau	Maan
Flaau	Paau
Caau	Daau
Laau	Raau

Hier is a. lang en u. kort.

5. ei. Word gebzupht in de woorden / daar
 de j. niet in gehooyd word: als

Erk	Wleis	Heilig
Eis	Zeis	Keiser
Heis	Heiden	Klein
Keis	Heilig	Weide

Dog

Letter, Spel-en Leeskonst. 13

Dog die in de bovenstaande woorden / in plaats van de twee klank ei / de p. Schrijven / zyn niet geheel te verwerpen / om dat het gansch geen verandering aan de zin der woorden / nog des zelfs klank in het uptspreken / komt te veroorzaken.

5. en i. zyn hier beyde hoort.

6. eu. Deese twee klank hoorde men in de woorden.

Beuk
Beurs
Deur
Geur
Kleur

Leur
Reus
Reuk
Steur
Scheur

7. ou. Wordt geselen in de volgende woorden.

Geu
Geu
Leeu
Meu

Spreu
Schreeu
Weeu.
Zeu.

Maar men doet altijd best / als die slag van woorden / op haar selven worden geschreeven / dat men de w. daar agter aan voegd : Doe om de soetvloeiendheyt / als om dat hier dogz het meerboud ten eersten woord aangewezen. Schryft dan verhalven.

Geuw

Geuw

23 3

Leuw

14. Schoubourg der Nederduytsche

Leeuw
 Meeuw
 Speeuw

Scheeuw
 Meeuw
 Zeeuw.

eeu heeft e lang / en u kort.

8 is **S** een twee-klank / die gehoozt word
 in deese volgende woorden.

Bier
 Cier
 Dier
 Dienst
 Fier
 Bier

Hier
 Kiel
 Dier
 Hier
 Hier
 Hier

Stier
 Swier
 Tien
 Diend
 Wign
 Ziek

i en e zijn hier beyde kort.

9. de Word gehoozd in deese woorden.

Boek
 Boel
 Boek
 Doen
 Floers
 Goed

Hoed
 Koek
 Leef
 Moet
 Moen
 Poel

Goet
 Spoed
 Croef
 Doel
 Woel
 Zoek.

Hier zijn a en e. beyde kort.

10. ooi Word in de volgende woorden ge-
 lezen.

Booi
 Dooi
 Fooi
 Gooi

Hooi
 Kooi
 Mooi
 Nooi

Pooi
 Rooi
 Blooi
 Tooi

Dooi

Letter, Spelen Lees-konst: 15

Dog alle deese woorden hebben gelijk aan al-
der bekwaamst de j. agter haer.

o Is hier lang en i kort.

11. ou Wordt geschreeven in

Bou	koud	Schout
Boud	Lou	Stout
Doud	Mout	Tout
Fout	Rou	Djou
Goud	Rou	Woud
Hout	Smout	Zout

Zp worden best geschreeven met de W. ag-
ter de u om dat in deese woorden de w natuur-
lyk gehoord werd. als :

Bouw	koutw	Schoutw
Boutw	Loutw	Stoutw
Doutw	Moutw	Toutw
Foutw	Routw	Djouw
Goutw	Routw	Woutw
Houtw	Smoutw	Zoutw

o. en u Zjn beyde kort.

12. ui. Wordt gehoozt in de volgende woord-
den.

Buik	Quit	Puit
Buit	Tuik	Suit
Fuik	Muis	Stuit
Huik	Duis	Quin
Kruik	Guit	Zuit.

Hier zjn u en i, beyde kort.

B 4

VI. HOOFD-

IV. HOOFDSTUK.

Van de Drie klanken.

Drie-klank is een samen gevoegd geklapt
 pzyptende opt de klank van 3 versch. pde
 klanken.

1. de cui. die by veelen in de volgende woorden
 gebruikt word / te weten.

Beui	Leui	Deui
Feuit	Leuicheyd	Scheuit enz.

Is van so wepnig belang / datse geen byson-
 dere onderscheppinge tot wereld verdirn.
 Want / ook de zelve klank in het uyt spreken /
 worden ook de woorden / die met ui en up
 gespeld werden / van de zelve deelagtig: als
 blykd aan.

Buit	Huid	Buyt	Huyd
Duit	Lui	Duyt	Luy
Fluit	Luiheyd	Fuyt	Luyheyd.

Derhalven is best de drie-klank van cui ge-
 heel agter te laten.

2. ieu. Deese drie klank is maar in wepnig
 woorden van onse Nederduytsche Taal ge-
 bruyk, is / als in

Nieu
 Niculus enz.

3 dei.

3. der Sleestmen / in de volgende woorden:

Port
Moei
Koei

Loeid
Rooid
Snoeid

Deese woorden hebben elk best een j voor s agter aan wanneer se op huu zelven bestaan.

V. HOOFDSTUK.

Van de Letter-greepen (Sillaben. !)

DE wijze van verhandeling / die we ons voorgeste d hadden / zouw betreffen / dat hier / in plaats van de Letter greep (op onduyts Sillaben genemd ; eerst van mede-klinkers / des zelfs gebruik : e- kraagt wierd gesproken : Om dat na de beschryvinge van de klink-letteren / volgens de verzeeling die van mede klinkeren behoorde te volgen. Dog alsoo hier door de verhandeling der letter-greepen te verre na het eynde van ons werk verschoven zoude worden ; en de gewoonte die tog toe by anderen gehouden is / der letter-greepen verhandeling / in het begin te plaatsen) om alse den Leerling aanstonds het noodigste voortooen te doen hebben : Soo zullen we ook deesen / liever her in navolgen / en daar na van de mede-klinkers spreekē.

En Letter greep / is een deel der Reden /

aß Schoubourg der Nederduytsche
 of lieber der woorden / maakende / of doo; een
 klinker alleen ; of doo; het 't zamen voegen der
 zelve met mede-klinkers / een verstaanlijk
 gelupd.

De Letter-grepen / die doo; een klinker
 gemaakt worden : 39n

A -bel	Abel	I -thamer	Ithamar
A -dam	Adam	O -lifant	Olifant
E -manuel	Emanuel	O -dolf	Odolf
E -del	Edel	U -riag	Uriag
I -talien	Italien	U -ziag	Uziag

Het zamen voegen der letteren / tot een ver-
staanlijke letter-greep / geschied op de volgende
wyze.

a	b	t	ant
b	ij	l	bijl
c	ij	s	cijß
d gevoegd	a en	n maakt	dan
e by	l	k	elk
f	r	aap	fraap
g	o	d	god
h	o	e	hoe

Op deese wyse worden ook de Deelen upt
welke de woorden bestaan / gemaakt.

Ab	ten	Abten
Ba	bel	Babel

Da

D aa	ken	D aaken
E	del	E del
F ou	ten	F outen
G uy	ten	G uyten
H ee	den	H eeden
J o	an	J oan

Gelijkerwijs de letteren met welke de letters greepen gespeld worden / meet of min zijn / na dat sulks de kragt / en klank vereyscht ; Zoo zijn ook de letter greepen in de woorden meer of min / na dat de zaaken die doozde woorden / worden beteekend / en uyt gedrukt / het zelve koomen te vorderen. Want daar zijn lettergreepen / van 1 als booven is aangewezen / ook van 2 3 4 5 6 7 en meer letteren.

Als by voorbeeld.

2 N i	5 D enkt	8 S chroomd
3 B al	6 E pcht	9 S chreuwtd
4 T ijns	7 S chaamd	10 S chreuwtdt.

Woorden van 1 tot 7 Letter-greepen

Ni
Nagt
Naker
Nandies
Nalmoessen

Nambozfig
Narmoediglijk
Nigenoegzaam
Ningstballigheden
Nideraanzienlijckrt.
Nand

20 Schouburg der Nederduytsche

Band.

Bloem.

Bloesem.

Bzanden.

Beminnen.

Besoeken.

Bencerstigen.

Behoozighheden.

Betaamlykheden

Beminnestwaardige.

Draak.

Dzank.

Dzempel.

Dzypel.

Dienstbaarhepd.

Dubbelzinnig.

Doodsokkende.

Dupsternissen.

Daedelboomsbrug-
ten.

Donkerhepd-Haaten-
de.

Eerst.

Elk.

Eerlyk.

Eeuwig.

Erbarmlyk.

Erboudig.

Eengwezendhepd.

Eenzelbighepd.

Erwaardigheden.

Eedelmoedighsten.

Flaauto.

Fraap.

Fransen.

Franceps.

Fonteynen

Fluytende.

Fondamenten.

Frontiersteden.

Fredericy vesting.

Gaat.

Gyam.

Gansen.

Glaafen.

Gebrelyk

Godbrugtig.

Goedertieren.

Gebiedende.

Goedgunstighke.

Genegendheden.

Hals.

Heer.

Halven.

Hoeken.

Heerlykhepd.

Hoognoodig.

Hert.

Wertnekkigste.
 Woerterpe.
 Wepmelpkiste-baad.
 Wooverdigste-mensch

Wk.
 Wets.
 Wemand.
 Wetweg.
 Wzabim.
 Wraael.
 Wrusalem.
 Wroboam.
 Wustnuanus
 Wsmaeliten.

Wraak.
 Wraak.
 Wrooyen.
 Wrosten.
 Wrauelen.
 Wrupdenier.
 Wrauelagtig
 Wrauerpen
 Wkonstgenoodschappen
 Wragtbaadiglyken

Waf
 Wloof
 Wlaaten
 Wlupten

Wupighepd
 Weeveloos
 Wankmoedighepd
 Wospoofdighhepd
 Wiefdeloogheden
 Wigebaardiglyke

Wraagb.
 Wmaact
 Warken
 Wieren
 Wballighepd
 Wdelhagtig
 Wrahometaan
 Wmagistraaten
 Wdoejelgheden
 Wmiddeleerwylten
 Wdigbzuikelghe

Waalb
 Wnaam
 Wnantes
 Wnoedig
 Wdimmermeer.
 Wnoodwendig
 Wreederdaalen
 Wnaukeurighjk
 Wnatuurkundighjk
 Wnoodzaaklijgheden

Om

32 Schouburg der Nederduytsche

Om

Ons

Onder

Dozsaak

Ontbreemding

Onvergandlijk

Ovenbaarende

Onmiddellijk

Onberdrietige

Ongezupterde

Paus

Paal

Palmtak

Plattert

Paalende

Pjaalende

Pannekoeken

Philippen

Philosopheren

Pinkstermaakelen.

Itwaad

Itwant

Itwetzen

Itwopten

Itwikzilber

Itwelagtig

Itwakzalveren

Itwakkhelende

Itwaalijk lupdende

Itwaad-broekkenen.

Itaad

Itamp

Itappen

Itaeren

Itaekenen

Itakkenen

Itaemzoekende

Itagtveerdige

Itaedenkonstige

Itaekeloosgheden

Itaap

Itaout

Itaanden

Itaerden

Itaattende

Itaoutoplaatzten

Itaapelooft yd

Itaandvastighepd

Itaarthangende

Itaamtelooshepd

Itaal

Itaan

Itanden

Itaonnen

Itaoutlooslijk

Itawifelen

Itaalkundige.

Teo

Teegenwoordig
Tuffchenboegingen
Terulianus

Val
Vupst
Vatten
Vollen
Vastelijk
Vofstelijk
Vooznaamentlijk
Verrietigende
Vermeenigvuldigd
Verzegelends.

Waar
Wat
Wantmer
Wanden
Waaragtig
Weenende

Woonende
Waateragtig
Welmeenende
Wiskonstenaar
Wonderlupdelike
Wispeltuurigheyd
Wederbrengende
Weedergeboorte.

Zee
Zin
Zon
Zanden
Zaaden
Zenden
Zagtmoedig
Zooverheyd
Zeebuisen
Zeebouden
Zinspreukelijke
Zaaligmaakende.

Het is voer al nodig dat men in het maaken
der letter-greepen / vlytig deeze nabolgende
reegelen / let.

1. Wanneeren medeklinker tusschen twee
klinkers in staat / so moet men dezelve niet tot
de eerste / maer tot de tweede klinker voegen
en lezen.

24 Schouburg der Nederduytsche

A-bel	E-land	I gelijk
A-mandel	E-ben	O-pen
A-lands	E-den	O-gen
A-bond	E-del	O-ren
A-ren	I-mand	O-ben

2. Wanneer een klinker / tusschen twee mees-
de-klinkers staac / zo moet de zelve in som-
mige woorde / die van meer als een letters-
greep zijn / tot de voorste meede klinker geleezen
worden / als by voorbeeld.

Ba-ben	Ba-ben	Le-ben	Do-ten
Ba-ken	De-ben	Lo-ben	Da-ben
Ba-ken	Ho-ben	Ma-ben	Ho-ben
De-ken	Jo-ben	Me-de	Na-ken
De-ren	ko-len	Pa-ben	Ze-ben

Merkt : Adien in deese woorden / klink-
kers in de eerste letter greep lang zijn dat men
dan de klinkers a. e en o in de zelve moet
verdubbelen ; en schrijven Baaden ; Baaben ;
Leeven ; Dooten enz. in plaats van Baden /
Baben / Leven / Döten / enz.

Staat wijders op te merken / dat in veel en
wel de meeste woorden / de twee meede klink-
kers / met de tusschen in staande klinker tot
een letter greep versmolten worden / hezie deese
voorbeelden

Van:

Banden	Donder	Monten	Banden
Banken	Gondel	Monden	Ronds
Binden	Bonden	Maxen	Sonden
Bonden	Tonken	Ponden	Tanden.

3. Wanneer in woorden van twee letter-greepen / de eerste / en tweede meedeklinker / in het midden der zelve gelijk-lupdende is : zoo kunnen die twee letter-greepen / van malkander gescheyden worden als.

Wb-ba.	Gyt-ten	Lok-ken	Rob-ben-
Wb-den	Hut-ten	Lut-tel	Rot-ten
Bek-lien	Tok-ken	Wid-den	Rit-ten
Wel-len	Knol-len	Met-ten	Sot-ten
Daf-sen	Kol-len	Hut-ten	Stut-ten
Got-ten	Knob-ben	Hut-ten	Wan-ner.

Sommige hebben hier omtrent nog andere onderschepdingen / of Regelen : dog alsoo ze ten meerendeele te moeselijk zijn / om te verstaan ; en door de gewoonte wanneer men desze geleerd heeft / lig telijk van zelve toe vallen : zoo zullen we die om kosthepds wille agterlaten.

Wijders heeft den leerling met alle nieuwstigheid te letten ; in het spellen en schryven der woorden / op de klinkers die enkel / of dubbel geschreeven worden : of welke in de uitspraak lang ofte kort werden gehoord. Want by aldien by hier in niet vast is / nog niet gaat / zoo is het zeker / dat by

C

zich

26 Schouburg der Nederduytsche
 zig noopt van oneyndige fouten te begaan /
 zal konnen wagten. Zal derhalven zommige
 woorden / die alleen een enkele klink letter
 moesten hebben / en andere welke een dubbele
 bereyffchen : voorstellen.

Al	Mal	Kram	Kraam
Wad	Maad	Krak	Kraak
Bal	Baal	Kal	Kaal
Bak	Baak	Lak	Laak
Ben	Been	Lak	Laak
Bek	Beek	Lek	Leek
Best	Beest	Let	Leet
Bon	Boon	Lem	Leem
Bom	Boom	Mal	Maal
Bos	Boos	Mel	Meel
Dek	Deek	Met	Meet
Den	Deen	Mot	Moot
Dol	Dool	Moz	Mooz
En	Een	Mat	Maat
El	El	Met	Meet
Ek	Eek	Mot	Moot
Fel	Peel	Pal	Paal
Gaf	Gaal	Prats	Praats
Geld	Geeld	Pol	Pool
Grot	Groot	Pok	Book
Hal	Haal	Hos	Hoos
Hak	Haak	Hoot	Hoot
Han	Haan	Schal	Schaal
Jol	Jool	Schel	Scheel
Kas	Kaas		Schol

Schol /	School /	Wak /	Wraak /
Cat /	Taal /	Wal /	Waal /
Tel /	Teel /	War /	Waar /
Col /	Tool /	Wat /	Waat /
Dak /	Baak /	Wan /	Waan /
Dan /	Baan /	Wet /	Weet
Dal /	Baal /	Wou /	Woon /
Del /	Beel	Weld /	Weeld /
Dos /	Doos /	Wil /	Wijl.

V. HOOFDSTUK.

Dan de

Meede-klinkers.

Aldus dan zoo beknoptelijk, als we best dienstig oordeelden, gehandeld hebbende van de Klink-letteren : de daar uyt gemaakte twee en drie klanken, als ook hun gebruik in het maaken der Letter-greepen , en verstaatlijke uyt spraaken : Zoorest dat we nog iets zeggen van de Meedeklinkers, en wat kragt de zelve in het maaken der woorden hebben. Welck om gevoeglijkst te doen, zullen we de zelve een voor een opneemen, en bezien, wat voor gebruyk zy yder in het maaken der Letter-greepen , en woorden hebben.

De Meede-klinkers / op onduyts Consonan-

2

ten

28 Schouburg der Nederduytsche
 en genoemd, worden byde meeste onderschey-
 den, in halve klinkers / en stomme klinkers.

De stomme klinkers zyn

b. c. d. f. g. h. j. k. p. q. s. t. v. w, x, y. z.

De Halve Meede-Klinkers zyn :

l. m. n. r.

Zommige voegen by de halv-luydende meede
 Klinkers ook de f. dog deeze kan dit zoo weinig
 zijn, als de f. om dat 'er niet een Letter en is,
 daar dezelve in het begin der woorden, meede
 zaamen gevoegd kan worden. Het welk nogtans
 de reden is, waarom de l. m. n. en r. Halv-luy-
 deade Meede-klinkres genoemd worden. Als by
 voorbeeld.

Smaad	Snak	Krak	Slaan.
Smeed	Snel	Kreb	Sleep.
Smit	Snift	Kroon	Sloop.
Smugg	Snijd	Krupp	Supp

Een Meede-kliker is een letter, welke niet
 door zig zelv, maar door het behulp van een
 klink letter uyt gesproken werd, als be. ce. de.
 ef. ge. enz.

- b

De Letter B. is van een volder geluyd, als de P.
 en

en des zelfs onderscheyd word ligtelijk gehoord,
in de volgende woorden.

Band. Band. Bupk. Dupk.
Baard voor Baard. Boot voor Boot.
Buek Buek. Bul Pul.

C

De C. is een Letter, die by de Latijnen en
Francen, door gebrek van een k voor een c. ge-
brykt word. Namentlijk wanneer de zelf werd
geschreeven voor a, o, u, l, n, en, n, Bezie deeze
volgende voorbeelden:

de c. voor de c. voor de c. voor

a. o u

Causa/	Conquisitor/	Cubitum/
Calculo/	Consaluto/	Curator/
Calendæ/	Concrentia/	Curiosus/
Caluminatoz/	Consecratio/	Curtius/
Calbus/	Consequentia/	Curcelleus/
Camelarius.	Cocceus.	Cuceren.

de c. voor de c. voor de c. voor

l. n r.

Clamatoz/	Cheson/	Cras/
Claritas/	Chaloum/	Creatura/
	C 3	Clas

30 Schouburg der Nederduytsche

Classis	Cassus	Cratara
Clavis	Cenus	Creda
Clayfulg	Cnidus	Criminalis
Climactericus	Cnopus	Crocodylus

We kunnen de zelve ten opzichte van dat, in alle de woorden die in onze Taal zijn, wel missen: alzo wy'er geen en hebbe, die de zelve in het begin behoeven. Derhalven zijn de zulke die de volgende woorden met C in het begin te schryven verwerpen, als

Clas	Klas	Cornelis	Kornelis
Craam	voor kraam	Coentaad	voor Hoentaad
Cleed	Kleed	Cupsheyt	Kupsheid.

Want de zelve moeten uyt kragt van onze Nederduytsche Taal met K, en niet met C. geschreven worden.

Dog' alderververpelijkst, dat ik niet en zegge belagghijfste zijnze, die deze letter in het midden van de volgende woorden gebrayken als

Baech	Kloek	Kweeck	Bleek
Baek	Kloek	Starch	Breek
Baek	Kloek	Staack	Braack
Deck	Merck	Smaack	Wack
Geck	Merck	Schaack	Maack
Beck	Deck	Tack	Woeck
Roek	Derck	Beck	Wroek

Toek

Letter, Spel-en Leeskonst. 31

Jock	Pzeck	Caack	Zaack
Jck	Swack	Creck	Zeck

Want behalven, dat deeze letter in de bovenstaande woorden ten eenmaal overtollige is, zoo en deugd s'er ook niet. Want de k te versterken dat behoefte, nog kan ze ook niet: aangezien de k, als 't al noodig is, met zig zelve moet versterkt worden, gelijk als zulks klaar blijkt, in de woorden Bakken, Bekken, Bikken, Blokken, Bukken. En daarom 't is ten hoogsten te verwonderen, dat deeze kwaade gewoonte van spellen, niet eens uyt de School Boeken, die men de Jonkheyt eerst in de hand geeft, geweerd word. Spel, en Schrijf dan de bovenstaande woorden zonder C. aldus.

Baak	Kok	Stark	Blek
Bak	Klok	Strak	Brek
Dak	Mark	StaaK	Wraak
Dek	MerK	Smaak	Wak
Gek	Nek	Schaak	Waak
Hek	Perk	Crak	Wzeck
Hok	Pzeck	Crek	Wzeck
Jk	kwak	Caak	Zaak
Jok	kwzeck	Crak	Zek

Maar gelijkerwijs de geene, welke C, of dus kwaalijk, of overtollig gebruiken, moeten van de Hand afgewezen, en niet nagevolgd worden; Zoo kunnen ons ook de zulke niet behaagen, die

32 Schouburg der Neederduytsche
 ze ten eenenemaal uyt alle woorden verwerpen 't
 zy dat z'er oorspronkelijk in behoord of niet.
 Want men moet deeze volgende woorden met K.
 niet schrijven.

Kaphores
Kaldeers
Kaldecus
Kristus

Krisostomus
Kristophorus
Krisippus
Cherubijnen

Maar met een ch. om datze in hun oorspronke-
 lijke Taal, de zelve hebben, en met onse k niet
 eygendlijk na behooren kunnen uytgedrukt wor-
 den. Derhalven zoo schrijfd de bovenstaande
 woorden

Chaphores
Chaldeers
Chaldecus
Christus

Chrisostomus
Christophorus
Chrisippus
Cherubijnen

wijders word in onse Taal de C. gebruykt, in
 het begin der woorden, welkers kragt uyt de keel
 werd op gehaald, dog als dan werd'er een H. by
 gevoegd, als

Schaad	Schimp	Schot	Schupb
Schaamd	Schip	Schout	Schut
Schand	Schiet	Schupt	Schuld
Scheep	Schoor	Schupl	Schuur

Die hier de G. in plaats van ch. spellen, vol-
 doen

doen wel eygendlijkt, de kragt, die zulk slag van woorden in het uytspreeken hebben; maar alzoo die in onze Taal en spelwijze al te merklijke verandering brengd, is zulks best nagelaaten, want

Sgaamb	Schaamb	Sgoot	School.
Sgand voor	Schand	Sgol voor	Schol
Sgeel	Scheel	Sgout	Schout.

Zouw veele die anders al wel leezen konnen, op nieuw na een Schoolmeester moeten doen omzien.

D.

De Letter D. is van een veel zagter geluyd als T. Voornamendlijk als de zelve voor aan de woorden word geschreven. Dog agter moet men zorgvuldig letten, den een niet voor den ander te schrijven, niet tegenstaande hun beyder geluyd daar het minste te onderscheyde is. Want sommige woorden moeten agter aan een D. en andere een T hebben, om het meervoud aan te wijzen ente maaken.

De woorden die agter aan een D. moeten hebben; zyn.

Daald	Deeld	Dood	Gild	Dupd
Dand	Held	Hoofd	Schild	Krupd
Dad	Kweeld	Houd	Wild	Brupd
		E s		Want

34 Schouburg der Neederduytsche

Want hier wort het meervoud niet met T. maar me D. gemaekt. Als Haalden, Handen, Padden, enz. Wanneer men dan de zelve met T. agter aanwilde schrijven; Zoo zouw het meervoud zijn: Haalten; Hantten; Patten; enz. dat immers niet en deugd.

Deeze woorden vereyffchen agter een T.

Staat	Leet	Git	Pot	Put
Maat	Meet	Pit	Tot	Schut
Praat	Weet	Lit	Zot	Stut

Endeese moeten geen D. agter aan hebben; De reeden hier van is klaar, om dat men in het meervoud van de zelve leeft: Staaten, Meeten, Pitten, Potten, Putten, enz. Maar niet, Stoot, Meede, Piddes, Podden, Pudden.

F.

De Letter F, is van een straffer geluyd als de V. En word voor aan in de volgende woorden gebruykt.

Plaauw	Fiel	Floers	Fluks
Fraap	Fout	Frang	Fruyt
Fel	Fonteyn	Plus	Ferdinand

Zy word kwaalijk agter aan deese woorden gevoegd.

Zalf

Zalf /	Zelf /	Stof /	Stuf /
Haaf /	Waf /	Wolf /	Wuf /
Walf /	Welf /	Wolff /	Weryf.

Om dat hier het meervoud niet door F, maar door V, alleen kan aangewezen worden: als

Halven /	Zelven /	Halben /	Stüch /
Halben /	Elben /	Wolben /	Wjden /
Zalven /	Welven /	Wolben /	Gerjben

De woorden dat F wel agter aan mag geschreven worden: zije.

Staf /	Dof /	Stof	Duf /
Blaf /	Bluf /	Schaf /	Dof /
Wlaf /	Wluf /	Waf /	Dwuf.

Want het meervoud van deese woorden kan alleen door het verdubbelen van de F, gemaakt worden: als

Straffen /	Woffen /	Stoffen /	Suffen
Blaffen /	Bluffen /	Schaffen /	Doffen /
Woffen /	Luffen /	Wuffen /	Dnuffen /

G

De G, is van een kragtiger geluyd, als in onze Taal de ch. want wy en kunne niet de ch, de kragt van de Hebreuschs χ . Gimel, en η . Chet of die van de Griekse χ , Chi, niet wel bytdrukken: schoon de

36 Schouburg der Nederduytsche
 de zelve by gebrek van bekwaamer letteren daar
 voor genoomen word. Want de C. een letter zyn-
 de, die in onze Taal voor geen k. gebruykt
 word, en de H. alleen een Zagte blaazinge, zoo
 vogt immers van zelvns, dat deeze twee te zaa-
 men gevoegt, geen geluyd konnen voort brengen
 't welk met de Hebreeuwse \aleph Gimel, of \aleph Chet,
 en de Griekse χ . Chio, beneffens onze Nederduyt-
 sche G te te vergelijken en is.

Derhalven doen zy kwaalijk, die deeze vol-
 gende woorden, met ch, spellen op het eynde, als

Dach	Wacht	Zecht	Sticht	Blucht
Mach	Zacht	knecht	Zoecht	klucht
klacht	Recht	Wocht	Docht	Zacht
Dacht	Decht	Wicht	Ducht	Gerucht

De wijze aldus moeten gespeld en gescheeven
 worden.

Dag	Wagt	Zegt	Stigt	Blugt
Magt	Zagt	knegt	Zegt	klugt
klagt	Legt	Ligt	Dogt	Zugt
Dagt	Degt	Wigt	Dugt	Gerugt.

H

De letter H. heeft een zagter blaazinge als de
 A. En word tot onderscheyding van de zelve, ge-
 bruykt in deeze woorden,

Haar

Maar	Maald	Maag	Mang
Maak	Maan	Maat	Maast.
		voor	
Mar	Mald	Mag	Ming.
Mak	Man	Mat	Mast

Zy word kwalijk agter een G. gevoegd in de woorden Ghod, Ghod-geleerdheyt, gemaakt, leevendigh, enz. om dat dezelve alleen het geluyd van de G, vereyfschen.

J.

De Letter J. word gebruykt, in het begin van deze woorden :als

Jaagd	Jakob	Jazon	Jonk
Jaar	Johannes	Jent	Jok.
Jak	Job	Jooden	Juk.

Agter deze woorden, moetze als een laatste Letter gevoegd worden,

Zaaj	Maaj	Hooj	Wooj
Baaj	Waaj	Dooj	Roaj
Kraaj	Gooj	Kooj	Wooj

De feeden hier van is, om dat agter aan deze woorden de j. meer als i, of y. gehoord word.

K.

De Letter K. is een Letter, die aan onze moeder Taal Natuurlijk eygen is: en die ze verwerpen, of ten minsten woudeloos agten, om dat de Fran-
cen,

38 Schoubourg der Nederduytsche!
 cen, al haar woorden, zonder de zeyen spellen
 en ook nydrukken door C. geeven wel te kennen
 datze in alles de France swier tragten te volgen,
 maar ook met een datze weinig kennis hebben,
 en Vreemdelingen zijn, in hun eygen Moeder
 taal. Zie verder boven 't geen wy van de C. ge-
 zegt hebben.

De Letter L. is een halve Klinker, en vervoegd
 haar klank met een ander Meedeklinker in deeze
 woorden.

Klaar	Blank	Plegt	Sloet
Blaad	Klank	Pligt	Sloot
Blad	Plaats	Ploeg	Slim
Klad	Pleg	Sloof	Slypt

M.

De M. is van gelijke een halve Klinker, en word
 gehoord in de volgende woorden.

Smaat	Smet	Smit	Smoeg
Sragt	Smelt	Smijt	Smok
Smaak	Smeere	Smient	Smoel
Sinal	Smeerd	Smugg	Smuyl

N.

De Letter N. is ook een halve Klinker welke
 haar

Letter, Spel-en Leeskonst. 39

haar klank met een andere, in de volgende woorden versmelt,

Knap	Kneep	Knier	Snot
Knak	Kneed	Knel	Snijd
Knaap	Knijs	Knegt	Sneeuw
Knop	Knip	Knoop	Sneek.

P

De P. is een letter van scherper geluyd als de B. En wotd met een H. agter zig, in plaats van de Griekse φ. Phi. en Nederduytsche F. geschreeven, in de volgende woorden.

Pharao	Philo	Philadelphia.
Pharmacopæa	Philemon	Philostratus.
Phenix	Philometor	Philathetus
Phenicien	Philosooph	Philippus

Daar zijnder heedendaags, veele die deeze woorden, met een F. in plaats van ph. schrijven, als,

Farao	Filo	Philadelphia
Farmacopæa	Filemon	Filustratus
Fenix	Filometor	Filathetus
Fenicien	Filosoof	Filippus.

Dog deeze beroven hier door de zelve woorden alzoö het uytheemsche zijn, van hun Natuurlijke klank,

46 Schouburg der Nederduytsche
klank, en eygen letteren, en daarom is die wijze
van doen ten eenemaal verwerpelyk.

Q.

De Letter Q, word by veele tegenwoordig
voor onnoodig in het spellen en schrijven der Nee-
derduytsche woorden, geacht. Schrijvende in
plaats

Kwaad	Kweet	Kwaam	Kweck
Kwant	Kween	Kwist	Kwyt
Kwaal	Kwel	Kwijn	Kwyl.

Voor de Qu.

Quaad	Quett	Quam	Queck
Quant	Quert	Quist	Quyt
Quaal	Quel	Quijn	Quyl.

Het is zeker, dat de geene die de bovenstaande
woorden, op de eerlt-voorgeftelde wijze spel-
len, en schrijven, de kragt derzelve met de ey-
gendlijke letteren, daar toete neemen zeer wel
voldoen; Want kw word onderscheydelijk, in
in de bovenstaande woorden gehoord. Maar zom-
mige betrekken dit gebruyk zoo verre, dat ze ook
de vreemde woorden met kw schrijven; die nog-
tans om datze uytheemsche zijn, en in haar Taal
de qu, hebbe; in de onzé noodwendige meede
vereyfschen. Of ten waare dat men dat uytlan-
sche

Letter, Spel-en Leeskonst 41

sche slag, door onze Letteren aan de zelve te geeven, totburgers in onze Taal wilde maaken. Het welk immers van die vieze Letter pluifers niet te vermoeden staat. 't Is derhalven kwalijk, dat men deese woorden dus schrijfd.

kwadrant.	kwestie.	kwartier
kwatertemper	kwidwen	kwantitept
kwadragesima	kwintillus	kwidam.

Maar zy moesten dus geschreeven worden.

Quadrant	Questie	Quartier
Quatertemper	Liquiden	Quantitept
Quadragesima	Quintillus	Quidam

R

De R. is een halve Klinker, welkers klank met een Komme Meede klinker, in de volgende woorden word versmolten: als

kraam	Dreel	kroon	krimp	Fruyt
kraak	Drees	krom	krips	Drupf
kram	Drest	kroog	kris	Creur
krop	Pruc	Print	Viros	Druk

S

S. in een Letter. die in de Griekse Taal minder Scherpheyd heeft als de Z en in de France een vry meerder, als de zelve. En alzoo wy in onze Neederduytsche, zeer veele woorden hebben, die
noed-

42 Schouborg der Nederduytsche
 noodzaakelyk tuffchen een zagte, en Scherpe S.
 onderscheyd vereyffchen, zoo baardhet al wat
 moeyelijckheyt, wien men van beyde, de Grieken
 oude Francken, in het uytspreeken van de S. zal
 toe vallen. Dog my aangaande kan wel zeggen
 het met die te houden, welke de S. gebruyken,
 in woorden die Scherp moeten uytgesproken
 worden. En de Z. in zulke die zagter van klank
 zijn. Behoudens dat men de Griekze en andere
 in woorden die S. in haar eygen Taal hebben,
 ook met de selve Schrijfd. Gebruyk, dan de S. in

Sullen op het ys glijden.

Staaten	Stoym	Steeg	Stijn
Staan	Stom	Steen	Stijf
Stoot	Stof	Stek	Stuk
Stam	Stoot	Stec	Stijf
Staal	Stoof	Stem	Spn <small>van een ander</small>

Maar z. in

Zaaken	Zeeden	Zitten	Zoo.	Zullen.
Zakken.	zee	zieden, zooden	zuppen	
Zagt.	zeeken	zinnen	zonden	zuphet
Zal	zeem.	zingen	zotten.	zijn

Omdan eens voor al te weeten, wat woorden
 met een S. en welke met een Z. voor aan moe-
 ten gefchreeven worden; Zoo let, dat by
 aldien, een woord met 2, a 3. klink-letters be-
 gind, het zelve een S. voor aan moeten hebben,
 als,

Schaad

Schaad	Stuyp	Snip	Spreek
Schaamd	Smagt	Snel	Spreekw
Schand	Smilt	Slaan	Spood
Schuyt	Smient.	Sloof	Spoos
Steen	Snaak	Sluyt	Spuyt
Stoel	Snoek	Slat	Spyng

5

Maar zoo op de Meede-klinker onstonds een klinkletter volgt, zoo moeten die woorden een Z hebben, als

Zaaden	Zeeher	Zinnett	Zooden
Zaaken	Zelden	Zitten	Zoort
Zanden	Zeeden	Zieken	Zogten
Zalven	Zenden	Zielen	Zuppen
Zarken	Zelven	Zonden	Zuplen
Zabels	Zeegeen	Zoude	Zullen

Dit moet ook waargenomen worden in het midden, eneynde der woorden.

T.

De T. is een veel scherper geklyd als de D men schryft ze voor aan in deese woorden.

Taan	Teel	Til	Tol	Tupn
Taal	Tel	Tien	Ton	Tupg
Traag.	Test	Tpd.	Troost	Tuyt

De woorden in welke zy moet agter aan geschreeven worden; kan men booven by de letter D zien.

44 Schouburg der Neederduytsche

De dragt van de Hebreusche \aleph Thau, en de Griekse Θ Theeta, word by ons in woorden, die uyt die Taalen oorspronkelijk zijn, geschreeven met een TH, als

Thaddæus Thelasser Thalamus Theologus
 Thahan Thelgath Theophilus Thomas
 Thamar Thema Theodorus Theriaca
 Thara Thiras Theodofus Thamus
 Thebni Thou Thraceu Tharfs
 Thercath Thophel Theatrum Theogoria

Om dies wil dathier T met een blaazinge moet werden gelezen.

De T word inde letter-greep ti aan het eynde der Latijnsche woorden gelezen als een C. te wecten als'er een klink-letter volgd; bezie deeze voorbeelden :

Ablatio
 Abrogatio
 Acceptio
 Adjunctio
 Cogitatio
 Creatio
 Damnatio
 Deductio
 Conciencie
 Collectio
 Dominatio
 Elatio

keest

Ablacio
 Abrogacio
 Acceptio
 Adjunctio
 Cogitacio
 Creatio
 Damnacio
 Deduccio
 Conciencie
 Collectio
 Dominacio
 Elacio

Doz

Letter, Spelen en Lees-konst. 45

Hortatio

Hortacio

Latio

Lacio

Landatio

leest

Landacio

Meratio

Mercacio

Dog wanneer der een S. voor de letter greep ti. gaat, zoo moet de T. als T. en niet als C. gelezen worden, als **C**estio / **Q**uestio / **A**ngestie / enz.

V.

De V. is een Meede-klinker, wat zoetvloeyender als de F. en zy word tot onderscheyd van de zelve, inde volgende woorden geschreeven:

Vaaren **V**eenen **V**illen **V**ullen **V**ollen
Vader **V**eeder **V**ielen **V**odden **V**upl
Vallen **V**ellen **V**rienden **V**onden **V**upst

De woorden daar de zelve agtermoet geschreeven worden; zie booven by de letter F.

Men moet dan dieshalven zorg draagen, dat men in de bovenstaande woorden de F. niet voor de V. en schrijfd; als

Faaren **F**eenen **F**illen **F**ullen **F**ollen
Fader **F**eeder **F**ielen **F**oodden **F**upl
Fallen **F**ellen **F**rienden **F**onden **F**upst

Om dat zulks met de zoeyere zoetvloeyendheyd

46. Schouburg der Nederduytsche
 in die woorden van onze Nederduytsche Taale
 strijdig is, en te zeer na de kwaade gewoonte der
 Friesche uytpraak overland.

Wijders moet men voor al agt geeven, de **V.**
 dat een Meede klinker is, niet voor de **U.** een
 Klink-letter zijnde, te gebruyken. Naedemaal
 zulks te doen volstrektelyk zoo wel de zin, als
 uytpraak der woorden zouw verderven. Gelyk
 te zien is in deese Voorbeelden.

Dal		Ual	Duur	Huur
Daal		Uaal	Dul	Hul
Deen		Heel	Dupl	Hupl
Deer	voor.	Heer	Dangst	Hangst
Dies		Hies	Dalk	Halk
Dier		Hier	Dit	Hit
Douto		Houto	Dil	Hil
Dol		Hol	Dig	Hig

W

De Letter **W.** word by veele door een oude
 dog kwaade gewoonte, uytsprouken met de
 Naam van dubbeld'uw. Daar nog de naam, nog
 het geen'er meede gemeend word beyde niet en
 deugd, want de naam van deese letter is eygend-
 lijk, volgens de klank in welke zy gehoord word
 we en geenzinds dubbeld'uw; gelyk daydlyk in
 de volgende woorden blykt.

Waar

Waar	Wel	Wit	Wel
Wat	Weet	Wiel	Wout
Want	Weeld	Wieg	Woud
Wal	Wet	Wien	Werd

Het geen door de Naam van dubbeld'uw be-
teekend word, is ook gansch niet goed, dewijl
de W. geen U. of V. is, nog verdubbeld word,
Want by aldien dit zoo waar zoo zouwen dee-
ze volgende woorden aldus kunnen spellen.

Wur	Uur	Wir	Wir
Wur	Uur	Schur	Uur
Gur	Uur	Sur	Uur
In plaats van			
Wuur	Uuur	Wuur	Uuur
Wuur	Uuur	Schuur	Uuur
Guur	Uuur	Guur	Uuur

Dog wie en ziet niet, dat zulks uyt kragt van
de Letter zelfs, geheel onmooglijk is. Derhalven
is het volstrekt best, deese Letter, geen dub-
beld'uw, maar met zijn regte naam te noe-
men.

X.

De X. is een Letter die vooran de woorden
de kragt van SK, en agter aan, van SK. heeft.
Dog gelijkerwijs het een vreemde Letter is, zoo
wordte ook in nytheemsche woorden alleen
vooraan geschreeven, als

4

Fac

48. Schoubourg der Neederduytsche

Faberius
Fantes

Xenophon
Xerxes

Epistus
Xenocrates

Agteraan de woorden van onze Taal, kan men
zewel, of om de kortheyd, of om de kragt ge-
bruyken, als om de kortheyd.

Schandelijcxt
Behendiglycxt
Dranc

Ondraagelijcxt
Elediglycxt
Stanc

Koninc
Dinc
Strac

Om de kragt.

Schandelijcxt
Behendiglycxt
Dranc

Ondraagelijcxt
Elediglycxt
Stanc

Koninc
Dinc
Strac

Y.

De Y. is een Letter, en by zommigen een dub-
bele klinker, die wy in onze Taal al geheel nood-
wendig hebben; niet teegenstaande de zelve, van
veele verworpen word, byzonderlijk is de zelve
noodig in deeze woorden.

Op

Op

Kwijt

Dypt

Opzonder/Op

Kyft

Dypt

Oph

Oph

Schyn

Dy

Oph

Oph

Oph

Zupl

Op

Oph

Oph

Zpyn

Derhalven doen ze kwaalijk die aldus schrij-

ven.

Bi

Bi	Bp	Wi	Wp
Gi	Gp	Zi	Zp
Hi voor	Hp	Di voor	Dp
Li	Lp	Dze	Dipe

Men kan ook wel inde Boovenstaande woorden in plaats van Y, de I, als zemet een J, verdubbeld en aldus geschreeven is ij. gebruyken, als **Bj**. **Pjn**. **Hj**. **Zj**. **Wj**. enz. Dog alzoo dit niet zeer eygendlijk is, is het best na gelaaten.

Z.

De Z, word ten onrecht by zommige voor een C, gebruykt in het begin van deeze woorden

Zesar	Zeremonien	Zinceer
Zimfon	Zinodus	Zerieus

In plaats van

Cesar	Cerimonien	Sinceer
Simfon	Sinodus	Serieus

Nademaal deeze in haareygen Taalen, de C. of S, hebben. Welkers kragt de Z, niet eygendlijk voldoen kan. Zie verder van deeze Letter, het geen wy booven by de S, gezegd hebben.

VII. HOOFD-STUK.

Van de onderscheydingen der Reedenen.

Om verstandelijck/en met anderschepblijck
het geen mengescheppen bind te verstaan
zoo moeten met opmerkinge letten op de
teekenen / die gebruykt worden / om te Ree-
denen in geheele / en halve zinnen te onder-
schepden: als ook op de zulke / die een woord
verhoogen / of aaneen ander zaamen koppes-
len: enz.

Dit teeken geeft te kennen / een kiffine
ruste / of ophouding in het lezen; alsoo het
zelve de Reedenen / in verschepe leeden / ver-
deeld.

Dit teeken wijst aan dat de volgende Ree-
den / de bodygaande bevestigd - en zo ver-
spicht een wepnig langer verpozing in het
lezen.

Door dit teeken word aangewezen / dat de
zin

Letter, Spel-en Leeskonst. 51

zin van een Reeden volkoomen is : dog dat ze nog van andere zinnen staat gevolgd te worden.

Door deze stip word het slot en de volkoomendheid van een gehele zin / en Reeden aangewezen.

Dit teeken word agter een Reeden gevoegd / de welke Draagt gewijze voort gesteld word.

Dit teeken word gesteld / agter een Reeden / in welke iets met verwondering word uyt geroepen.

Dit teeken verbandt zoobaanige woorden / die tusschen een Reeden werden ingevoegd ; en zonder toe de zelve te behoozen / soude konnen agterlaaten worden.

Dit teeken word gebzucht tusschen twee en meer woorden / die men aan malkanderen wil koppelen.

K

Dit teeken word agter aan na boven zom-
mige Letteren gesteld / en geesd te kennen /
dat 'er letteren agtergelaaten zijn / als 't was
300. vooz / het was 300'h ga / vooz ik ga.
enz.

Dit teeken word agter aan het eynde van
een Reegel geboegd : en geesd te kennen / dat
het woord daar maar onvolkoomen is / en de
rest 'er van op d'andere Reegel begint.

Dat Teeken word gemeenelijck boven de o in
woorden / die van een letter-greep zijn gesteld :
en geesd te kennen / dat de zelve niet een hoo-
ger gesuid moeten gelezen worden / als anders
by voorbeeld : Lógt, Logt, Dógt, Dogt, Dóf.
Dof, Hóf, Lóf, Schóp, Dól, Dol, Bót, Bot,
Mót, Mot, Pót, Pot, Zót. enz.

VIII. HOOFD-STUK.

Korte algemeene Reegelen die in het
maken, en lezen der woorden moe-
ten waargenoomen worden.

I.

Dat men in het maaken van letter greepen /
en

Letter, Spel-en Leeskonst. 53

en woorden / zoo wepnig Letter neemt / als
immers moogelijk is en ook geen minderen als
men 'er natuurlijk in kan hooren.

II.

Wat men op het eynde van een woord / als
het verlengd kan worden / altoos die Letter
tragt te stellen / waar door het meerboud ge-
maakt word. En voor altoe te zien / geen an-
deren in plaats te neemen.

III.

Wat men in alle spellinge / omtrent de klink-
kers / en meede klinkers / in het midden en
eynde der woorden / de even reedigheid / die
de Letteren / en woorden tot malkandeten
hebben / tragt te behouden.

IV

Wat men in het maaken der woorden / al-
tijd zoodaanige Letteren / daar toe verkieft /
als de Natuurlijkste uptspraak van de zelve
woorden komt te worden.

V

Wat men naaukeurig toe zie / wat letters
greepen van een woord de klink letter lang /
ofte kort hebben / om geen fouten in het upt-
spreken te begaan / en de klink-letter op
zijn plaats te verdubbelen.

VI.

VI.

Dat men sig zoo veel als moogelijk is tragt te wagten / van in onze Neederduytsche Taal / zijn meening met uptheemisch woorzen upt te drukken. Alzoo onze eppen Taal overbloedig genoege is / om tot alles wat men met zijn gedagten kan begrijpen / woorzen te verschaffen.

VII.

Eyndelijk / dat men in het spellen / en schryven der Hebreusche / en Grieksche woorzen / zoo men dezelve in onze taal benoodigd ; is de daar tof goed gekeurde Letter / en die de kracht van hun eppene aldernaast koomen / gebruikte. En zoo het Latijnsche / France / of eenige anderen zijn / bestiptelyk / hun eppen Letteren.

IX. HOOFDSTUK,

Van het wel-leezen, van verscheyde woorden der H. Schrift.

Wij hebben in het derde en vierde Hoofdstuk gehandelt van de twee erdzye klanken / die upt de klink letteren gemaakt worden ; en aldaar getoond / in wat woorzen van onze Neederduytsche taal / de zelve gebruikelyk

trage
Taal/
pt te
oedig
n ge-
schaf

Ijk zijn. Nog alzoodit in alle taalen / voornaam-
mentlijk in het leezen van sommige Hebreeuw-
sche en andere Naam woorden / die veeltijds
in de Hebrige schrift voorkomen / niet toe-
passelijk en is; want door den onge-
sente grooten fouten komt te staan: zoo zul-
len wy hier de voornaamste derzelver woorden
stellen; en toonen met wat twee klanken van onge-
veerdruytsche Taal / dezelve komen te ver-
schillen.

I. De Twee klank ai moet men in deze woorden.

Abigail		Abiga-ii
Ephraim		Ehpra-im
Isai		Isa-i
Jair	aldus	Ja-ic
Mahanaim lezen		Mahana-im
Mitzraim		Mitzra-im.
Pain		Pa-in
Cain		Ca-in

II. De volgenden woorden met ae. gespeld.

Jaer		Ja-el
Jaer	moet men	Ja-zer
Ismael	lezen	Is-mael
Israel		Isra-el.

III. De Twee klank eu in dit volgende woord.

Leumin, moet men leezen Leu-min.

IV. De

56 Schouburg der Neederduytsche
 IV. De Tweeklank ei. in de volgende
 woorden.

Ebrei
 Zimef

moet geleefen
 worden

Ebre-i.
 Zime-i.

V. De Twee klank te. moe in deefe wooz-
 den

Abiel
 Abiezer
 Adziel
 Ammiel
 Arabien
 Daniel
 Eliezer
 Gabziel
 Hanniel
 Hiel
 Jahaziel
 Indien
 Ithiel
 Libiers
 Olien
 Ohtniel
 Pagiel
 Phiel
 Phalchiel
 Salathiel
 Uriel
 Zuriel

geleezen
 worden.

Abi-el
 Abe-ezer
 Adzi-el
 Ammi-el
 Arabi-en
 Dani-el
 Eli-ezer
 Gaber-el
 Hanni-el
 Hi-el
 Jahazi-el
 Indi-en
 Ithi-el
 Libi-ers
 Oli-en
 Ochni-el
 Pagi-el
 Phi-el
 Phalchiel
 Salathi-el
 Uri-el
 Zuri-el

VI. De

Letter, Spel-en Leesstont '57
 VI. Het twee klank oe. in deeze woorden

Mo.		Mo-e.
Doeg	moet-gelce-	Do-eg.
Gael	zen worden	Go-el.
Toel		To-el.

VII Staat wyders aan te merken / dat
 deeze volgende woorden / in welk twee gelijk
 lydende klinkletteren / door aan het woord /
 soo in het midden van het zelve tusschen twee
 meede klinkers staan / moeten geleezen wor-
 den / soodaanig / dat pder klink-letter van die
 een letter-greep maakt / als

Aaron		A-aron.
Masbai		M-agbai.
Berroth		Be-eroth.
Gaal		Ga-al.
Gaaf		Ga-af.
Izaak	leest,	Iza-ak:
Kabzeel		Kabze-el.
Naaman		Na-aman.
Bethaneel		Bethane-el.
Bethineers		Bethine-ers
Sabeers		Sabe-ers

De Hebreen hebben eygendlyk geen twee
 of drie klanken. Maar veroorzaaken even
 wel door de (..) Tzeere, (') Cholem, en (°)
 e Schu-

8 Schoubourg der Nee $\text{\textcircled{O}}$ erduytsche
 Schurek ('t welk haer klink-letteren a. o. en
 u. zijn) wanneer de zelve op het eynde der
 woorden / voor een $\text{\textcircled{J}}$ od, en $\text{\textcircled{V}}$ au, en
 zomtjds in het midden der zelve geschreeven
 worden / een byna diergelyk geluyd. En na
 dien ze haer lange en korte klink letters heb-
 ben / die zy niet tusschen maar onder de mee-
 de klinkers schryven / zoo maakt dit / dat het
 geen by ons maar een letter-greep of Sillaab
 is zalks by haer twee zijn; het welk met de
 letteren van onze Neederduytsche Taal / ten op-
 zigte van vertaalinge der booven staande woo-
 ren / onnabvolgh is.

X. HOOFD-STUK,

In zig behelzende eenige Naam / Werk / Enke-
 le / en zaamen gezette Neederduytsche Woo-
 ren / seer dienstig voor den Leerling

Wij hebben om alhier onze grondregelen /
 der Neederduytsche Spel en Lees konst
 tot oeffening te brengen / voorgesteld
 eenige Woorden; de welke zo ze wel van imand
 gespeld / en zaamen gehoegd / geleezen kon-
 nen werden / hem geen zwaartigheyd in alle de
 andere van de zelve Taal over laten zullen.
 De reden waarom wy ze met drie'erly letter
 hebben doen Drukken is om dat we den Leer-
 ling als men opslag wilde doen gekonnen
 tot het Leezen / van dis Breken / welke met
 deze Letteren gedrukt zijn,

Ag.

Letter, Spel-en Leeskonst 59

A.

Agteloosheid
 Agterhoudinge
 Alre houw werk
 Aderagtig
 Almoessenier
 Alwaardig die
 Aan een koppelen
 Aard aakren
 Ademloos
 Albastersteen
 Ahorn-wortelen
 Alarm-flag
 Almagtiglijk
 Aloes hout
 Alomheyds-drijver
 Amandel-kerne
 Ambagts-heerlijkheyd
 Armsnoeren
 Appel-marktstol
 Arbeydster
 Artjesokken
 Aards-bisdom
 Arts-wijsgier
 Grijmagtig
 Aspergjes
 Averechts
 Adel borst
 Assepoester
 Assunten
 Assyriens

B.

Babbelaar
 Babelonische Toorn
 hout
 Bak-tanden
 Brood-bakkerpe
 Baaker-matten
 Baander beeren
 Bajre voet loopers
 Ballingschappen
 Bankerottiers
 Warmhertiglijk
 Barnend-hout
 Bastaard woorden
 Bazupnen geklank
 Beazemende
 Beantwoordende
 Beklappende
 Keklimmende
 Bekommeren
 Bekragtigende
 Bedauwende reegen
 Bedde-kleederen
 Bedervster
 Bedienster
 Bedieneresse
 Bedompelende
 Bedwelmdheyd
 Beekskens
 Beeld houw-konst
 Begravenisse

60 Schouburg der Neederduytsche

Behoeftzaamheyd
Belachbelyk,
Bildere
By-liggende landen
Blaas kaken
Blauwe hooren-bloem
Buffard
Bjankemen
Bokke-slipet
Bodspatwinge
Boem werk-maaker
Boks hoornen
Born Putzen
Brugpdaeren
Bruggetjen
Buydel drager
Buyten landfchen
Dz
Dahbozdekens
Dahzuppelen
Daadbaardighepd
Dankmaaltijden
Danzereffe
Daaverend-geluyt
Deegagug
Dennen boffchen
Dertien maaten
Diamant fuyder
Dienstbaarheyd
Dieplood werper
Distel bloemen

Dobbelaren
Dobbelzinnigheyd
Dombeertchap
Dompige lugt
Donker groene kerw
Dood-kifte maakers
Doopsgezinde
Dorich vleegel
Drabagtig nat
Draag zeetels
Draaj-boomen
Dry spleetige
Drilfter
Droog-ogtig
Droomaard
Druk preffen
Druypende daaken
Druyp en plukkinge
Druylaard
Druypoogige
Duykelende voogel
Dumelink
Duyxelende
Dwars-balken
Dwyl-stok
Dwergjen
Dwingelandye

E.

Egtschepdinge
Edel gestemten

Eedbrechtige
 Erbyouwe
 Eendragtigh
 Eenberwige
 Vergiften
 Erfelingen
 Eeuwigduurende
 Egelkroyd
 Elfrisse
 Elleboogkussen
 Elzenbossen
 Engborstige
 Ergagtig
 Ezelincken

Etteragtig geswel.

Everwortelen

Exter oogen

Eykenbosschen

Eyschereffe

Eoen lettering

Ethiopische fuyten

Erinnerende

F

Fabelagtigwerk

Fabrykmeester

Fapfanten

Fateragtig

Fouteloos

Feesleeringe

Feemelaars

Feptelijsherd

Fifskherpe

Fiergelaat toonen

Firmanentische Houd

Fluyter

Fokkerye

Fondamenteel

Fonteynader

Formulieren

Fort agtig mensche

Fraijghbeyd

Franje werkor

Fronfels

Frontier stad

Fruytage

Furclaars werk

G.

Galagte

Gaaren twijnder

Gafel flesk

Galep boeken

Galg aard

Gallissen hout

Gamanber krupd

Gasthuysmeester

Generaliteyt

Gebeurlijsherd

Geloesde zijde

Geboortefeest

Gebrekelyke loeden

Gezoesdelingen

62 Schoubourg der Neederduytsche

Gebeurlijkheden
 Geknabbelde-wand
 Gekoffeerd juweel
 Gekoufte-duyve
 Gekrolde-paruyken
 Gekrompen leeden
 Gedarmte- doorsnijden
 Geeuw-agtig
 Gegrinnik
 Gebeemelte
 Gelijk-formigheyd
 Gelijk-matigheyd
 Geloofbreeking
 Gangber wortelen
 Genoffel naagelen
 Gepopuleerde-ftad
 Gekurkte-laarfen
 Gefchilweevende
 Gefelſchap zoekende
 Geflagtrekening
 Gezond-maaking
 Gefpen ſmeeder
 Gefpikkelde Verm
 Gefpraakzaam
 Gefprenkt-vees
 Gefternre
 Getwind-gaaren
 Gevlekte Voogels
 Gevlekte Voogels
 Glinfterendrood
 Gemagtig

Gorgelagtig
 Graaveer 727
 Grauwagtig
 Greetigbeyd
 Grendel ſlot
 Griffierſchap
 Gryzigbeyd
 Grimmende
 Grinnekende
 Gras-groenagtig
 Groejende jeugd
 Groot-moedigſten
 Groffiers handel
 Grouwelijckſt
 Grijs-agtig
 Gulziggaard
 Guychelaaren
 Guyteryen

H

Hakkings
 Hakkeling
 Haakagtig
 Haagel-buyen
 Haarscheerder
 Haamel-bouten
 Haamerhens
 Haanen ſpooren
 Haaperende
 Haatzoekerp
 Haaring banger
 Haazepojens

Ha.

H aazelaare stam	<i>Hoetelaar</i>
H als doeken maaker	<i>Hollende koets</i>
H andligtinge	<i>Hompelde</i>
H angende handelaar	<i>Honds ribbe</i>
H angzels	<i>Haringagtige reuk</i>
H aperagtig	<i>Hooft-schillen</i>
H arnas maaker	<i>Hoovaardigsten</i>
H arpspeelder	<i>Heeren pargament</i>
H arsagtig hout	<i>Horologie maakers</i>
H aaven-bokken	<i>Houwelyks-goed</i>
H aviks veederen	<i>Hooy-schuur</i>
H eksen werk	<i>Huygbelaaten</i>
H eerschappy-voerende	<i>Huurlingen</i>
H eers-agtige stem	<i>Hunkerende</i>
H eete aspergjes	<i>Huyle-balk</i>
H eekelaars kam	<i>Huyverig</i>
H emels gesternte	<i>Huys-vrouwe</i>
H erders huysken	<i>Huys timmerman</i>
H erd-bastende	I. J.
H erfts-maand	I n-bijtinge
H ert grondiglijk	I nblaazende
H ert putteken	I n bjecken
H ertshoornen	I nt maakerpe
H eup-weedom	I nkloopen
H eymeliiksten	I n koopers
H eyrvoerder	I nkruppende
H inke-pink	I ndagtig worden
H obbezobbel	I nfaamen boeb
<i>Hokkelinkjen</i>	I ngelspd werk
<i>Hoeks gewijze sleusel</i>	ingezooden wijn
<i>Hoere liedkens</i>	ingezoute vleesch

64. Schoubourg der Neederduytsche

Ingroevinge
 Innige alleenspraak
 Inschuddende
 Inflikkingen
 Inswelgende
 Intreedende
 Jankende
 Jager meester
 Jaar gedigten
 Jammerende
 Jenever booms wortel
 Jeukerigheyd
 Jokagtig mensch
 Jofvrouwmerk
 Jonkeragtig
 Jongeling fchap
 Jongfte foontjen.

K.

Krabbelen
 Krabouter manneken
 Kragtigt
 Kragtig balde maaker
 Kraminieren
 Krams boerders gild
 Katten oogige
 Kloekhaard
 Klabberfinkende
 Klapper tanden
 Klopnhertigheyt
 Klieragtig vlies
 Klokke toornen

Koogelgieten
 Kolvmaaker
 Konftelijkfte
 Krakeelder
 Kraaje veederen
 Krauwelagtig
 Kreupelagtigheyd
 Krijgsbehoeftens
 Krom halzige
 Kruidagtigheyd
 Kruywaagen maaker
 Kelder koortzige
 Kennip zaad
 Kerck dieverye
 Keeteltrommelaar
 Keyagtige grond
 Kinkhooren
 Kinder doekskens
 Kinder maafeltjens
 Kiemagtig brouwzel
 Kinnebak slaagen
 Kruyn fcheerder
 Kribbekens

L.

Laakenberoyder
 Laagleggingen
 Laatdunkens
 Lanterfantoc
 Lanteerndjaager
 Lastdjaagende kerel
 Labendel bloemen

M.

Hautwerier kraanffen
Leedekant maakerpe
Leen mannen
Leepe nogige
Leer school houder
Leenwinne huyd
Letich van Calvarien
Lenden worteleit
Leepel klopper
Lessenaar slot
Leeverzugtige
Leugensagtig
Lijk Cypressen
Ligte Roxyteryen
Liffafferyen
Lier speelder
Lijf eyvenslaav
Lijmagtig vogt
Lijndraagersgild
Lindworms beet
Lispende tong
Lobbestijster
Lok duyven
Lodderlijke oogen
Lonkaptig weezen
Loogbeningen
Loog vorsche
Loop schantze
Loodagtige verw
Lorrendraagers
Looteryrege

Lust booven
Luytaerts werk
Luyze kruyd
Luylekker land
Luypaards vel
Luyt slager
Luymagtig

M.

Machiabellist
Magteloozheid
Mankelaaren
Maagden hoornig
Maag zuiper
Maageragtig
Maaltijd gast
Maasz landslups
Maatgliden
Maat boomken
Maaltzigheid
Mannekens kruyd
Mangel stakken
Mantel draager
Marmere vloer steen
Marke daagen
Masteleyne brood
Mecde broeders
Meederjarige
Meesteragtigheid
Meer katsklauwen
Mengelmoesagtig

Mec-

66 Schouburg der Neederduytsche

Meeſteragtigheyd
Meerkats-klauwen
Mengelmoesagtig
Meenigvuldiglijk
Mergbeene
Metaal mijnen
Meubel verkooping
Meulen yzer ſmit
Meyneedigheyd
Middelaarsampt
Mierenjeukzel
Mijter-draagers
Minderjarige
Modderagtige grond
Moedernaaktgaan
Moeskruyde
Moejelijkheden
Momaangezigt
Mompelende
Monſterende
Moordpriemen
Mortier-ſtamper
Motagtig
Muxſtampels
Murmureeren
Muyl zaadels
Muze-ſtaarten
Muybanden
Muytemaakers
N
Nagtmerrie

Naaderinge
Naerſgenaam
Naalopende
Nabolgende
Naagel bloemen
Naaldehookers
Naapſers- proebſtuk
Nat-maakende
Natuurlijke loop
Nabel byziken
Needzigſte
Needer-knielende
Neeringloosheyd
Neegen-honderdſte
Neerſtigheyd
Nefſtelkruyd
Netten braayſter
Neetelagtige
Neevel wolken
Nies kruydmaker
Niet teegenſtaande
Noenmaaltijd houden
Nonne-klooster
Noord oofte-wind
Noote-bolſters
Noote-muskaaten
Nugter leevende
Nuttelijck ſt
Okzel-ſtank
Offerpenningen
Okernooten

Oleander boom
Olie van Olijven
Olieagtig pepd
Om behalwerkt
Omcingelende
Omhrommen
Omhuypen
Omgoydende
Omhijkende
Omschuttende
Omslozende wand
Omwimpelen
Onagtzaamhepd
Onaangenaamlyk
Onbedektrlyk
Onbezonnen
Onbewoontlyk
Onboetvaardigheyd
Ongebruykelykheyd
Ondeelbaare tip
Onderdanigheyd
Onder duyken
Ouderdompelende
Onder handeling
Onder havige
Onder mijnen
Oneryaarendheyd
Oneffenheeden
Ongemakkelykheyd
Onzagtmoediglyk
Opsmaakelyk te

Omwijfelijken
Onoverwinnelykste
Ontmantelende
Ongeschoeyd loopen
Onwaapende
Ontvrecdinge
Ooglykende
Oogstmaands vrugt
Oostelyke winden
Op klauteren
Opdragtige ironie
Opeyschende woorden
Opperstuurmans regt
Optaakelende
Op timmeren
Orangie-appelen
Oude kleermarke
Overluydroepende
Overspeelsters straffe
Overtreffelykbeyd
Overwaterende

P.

Pagt
Pak draagery
Pak papier
Padde steenen
Paaling banger s
Papegaay keuwen
Pascha viering
Party maakinge
Pas looten

Pas

68 Schouburg der Nederduytsche

Passement werker
 Paster bakkerij
 Pauzelyke stoel
 Peh agtig hout
 Peegel kannen
 Pechel baring tott
 Pennen koster
 Peper hojnen
 Pijhelagtig
 Pezerikken
 Peuteragtig
 Pikkel beannen
 Pier wormen
 Pickeniers
 Pijnboom bosch
 Pijnigende
 Pille dooskers
 Pink oogige
 Piepertje
 Platteboontjens
 Plotterende
 Pleyt bezorger
 Ploeg kouter
 Ploojen leggen
 Playm bosseben
 Pluyssende
 Pok agtig
 Poeder zuyker
 Poortierschap
 Porcelijne pot
 Potts bakkerij

Pot Pastyon
 Praatagtig
 Preedik stoel
 Prikkelingen
 Primmakers
 Proesfyer
 Pronk stukken
 Pulverizeerende
 Punsighejd
 Purpere mantel
 Putbaakstok
 Pruymsteen agtig
 Puyt aalen

Q

Merkt, dat we in plaats
 van deeze letter, de Kw
 neemen, en zoodanige
 woorden die goad Nes-
 derduits zijn, en de Q ge-
 bruikende in uitlandsche
 *makkelende
 *makzalberen
 *waabaardighejd
 *waalijk varende
 *waslagtig hout
 Kwinkelctien
 Kwijlende mond
 Kwijtscheldende
 Kwint appelen
 Kwispel biezen
 Kwint sebootel

Qua-

Qualiteyten
 Quisantie
 Quasertemper
 Quinta essentie
 Quotizatie
 Quotizeeren
 Quarzeynen.

R

Rabbelaar
 Rabketten
 Raade maakers
 Raad gevingen
 Raam slooten
 Raap schillen
 Raazende ziekte
 Rampzaaligheyt
 Rammenaffen
 Rantzoen geld
 Ratten ballen
 Regtvaardigste
 Reedeneeringen
 Regeerende Dojt
 Regentenkaamer
 Regelmeeetinge
 Reegenbak maaker
 Reekenaars proef
 Rentmeesterschap
 Reukwer offer
 Reuzenschenkel
 Reutclende keel

Reygers kleederen
 Reynigmaakinge
 Ridderlijke daad
 Rickend poeder
 Riet moschen
 Rijfel boeckers
 Rimpel agtig
 Ring koffertjes
 Rinsche wijnpijp
 Robijnsteen
 Roemgerighoyd
 Roerlons schip
 Roet vinken
 Rollende assen
 Rond om draajen
 Rund vleesch
 Ruyschende stroom
 Ruyteragtig.

S

Schagten
 Schaaduw agtig
 Schaap pzers
 Schaapen
 Schaar tander
 Schaarsagtig
 Schalpsters
 Scharre vellen
 Schat meester
 Schield brieven
 Schielberagtig

Schel

70 Schouburg der Neederduytsche

Scheldt hieben
 Schelfer agtig
 Schelmagtigste
 Schemse avond
 Scheem deegens
 Schepd maaltijd
 Schiet spelen
 Schijnheyligheyd
 Schemmelagtig
 Schouder blaaden
 Schommel kok
 Schoot Hondjen
 Schreeuwerd
 Schroomachtig
 Schutters doelen
 Slakke schulpen
 Slagt offerbanden
 Slampampende
 Sleutels draagers
 Slingers wurwerkje
 Smaakeloos
 Snabbelaars
 Snaater
 Spaanmerkentjens
 Spawer veeren
 Spiegelbaag
 Spinnewiels klos
 Stads wapenhuys
 Staamelaaren
 Steenrotzen
 Struykroovers

Swamsteentjens
 Swermkruid
 Swijmelende
 L.
 Tabaks pijpen
 Tabbers maaker
 Tagentigste deel
 Tapkannen
 Tapht webers
 Tekonstenaars
 Terwen akker
 Tichel steenen
 Tiding brenger
 Tokke bollen
 Toekomstige
 Toesnauwen
 Tollenaaren
 Tongschraapers
 Tooveressen
 Toornigheyd
 Traagheyd
 Traalie vlegter
 Traan branderye
 Trapsgewijze
 Trezor slot
 Treur liederen
 Troebelwaateren
 Troost schriften
 Trouwlooslyk
 Truggelaars
 Tuyn konijksken

• Dad.

V. en U.

Valdzigheyd
Vaandel draagers
Valbruggerjen
Valk jagt-tung
Vasten avond
Veedel boogjen
Verkronkelds
Verkens trog
Verkoopsters
Verlekkeren
Vermetelheyd
Vermoannen
Veronderpanden
Verontschuldigende
Verwers kuppen
Vettewarieg
Vepnzendgelaat
Vyandschappen
Vijf honderste
Vijfel stamper
Vijver foyken
Vilten schoenen
Vlakagtige grond
Vlegtfoeren
Vliegend vaandel
Vliet troffen
Voermans Guild
Voet boejen
Voogel kouwen
Volmondigheyd

Vragt waagens
Vrekagtigheyd
Vrymoediglijk
Vrugtbaarhoeyd
Vuurige gloed
Vunze renk
Uyenzalade
Uylen.oogen
Uurwerkmaker
Uykrabbelende
Uyt geoorloogd
Uytmergelende
Uyt schudden
Uyt zisten
Uyt slibberen
Uytstrijken
Uytwassingen
Uytwrijvende

W

Waarzeggeren
Wanzelhaartijk
Waapenshouwing
Warmoeg herbel
Waater scheppet
Wedergeboorte
Wederpartijdig
Weklagende
Weduwnaaren
Wenteltrappen
Wetgeleerdheyd
Wierook offer

Wind

72 Schouburg der Neederduytsche

Windaasbaaken
 Winterkoninkken
 Wisselbank.geld
 Wey kwispelen
 Woekeragtigste
 Wolvinne melk
 Wolfs wortelen
 Wol vlokken
 Wol kaarten
 Wond wicken
 Wonderbaarlijkste
 Worg strikken
 Wormstaartjens

Y

Yzere berheus peimen
 Ydel tuptepe
 Ys druppelen
 Ystraaren
 Ybooze knoppen
 Ys meesterschap
 Yl-hoofdighyd
 Yffelsteyn
 Ys schaatsen
 Ys-breek-tuyg

Z.

Zagt moedighyd
 Zakpijpblaas
 Zaadel kroopen
 Zaad kornen
 Zaa: gmaakende

Zand-gronden
 Zabel boom hout
 Zeeben leer
 Zaamenstemmige
 Zaffaraan beru
 Zalpeteragtig
 Zee boezem
 Zeldzaamheyd
 Zeenuwagtig
 Zigtbaarlijk
 Zimpel huys
 Zinryke spreuk
 Zoerberheyd
 Zoomerhuysjen
 Zegs woorden
 Zemelknooper
 Zeeven jaarige
 Zieken trooster
 Ziedende heet
 Zolpher damp
 Zondaresse
 Zorgloosheyd
 Zout-aptige grond
 Zuyd ooste wine
 Zuurdessem
 Zuyzelende
 Zuyvere waarheyd
 Zoete melkskaas
 Zuf agtig

Letter, Spel-en Leeskonst. 73

Register van alle de Kanonijke Boeken en Kapittelen, des Oudenen Nieuwen Testaments.

	Capittelen		Capittelen.
G enesis	I.	I I. Koningen	xxv.
Exo lus	xi.	I der Chroniken	xxix.
Leviticus	xxvij.	II der Chroniken	xxxvj.
Numeri	xxxvj.	Extra	x.
Deuteronomium	xxxiv.	Nehemia	xiv.
Iofua	xxv.	Esther	x.
Rigterren	xxj.	Iob	xiv.
Ruth	ilij.	Pfalmen	CL.
I Samuels	.xxxj.	Proverb. Spreuke Salom.	xxxvj.
I I. Sauels	xxiv.	Ecclesiastes, of, Prediker	xii.
I. Koningen	xxij.	't Hooge Lied Salomons	viij.

De Boecken der Propheten

Iesaja	66.	Iona	4.
Ieremia	52.	Micha	7.
Klaag Liederen Ieremie	5.	Nahum	3.
Fzechiel	68.	Habakuk	3.
Daniel	12.	Zephania	3.
Hofea	14.	Haggai	2.
Joël	3.	Zacharia	14.
Amos	9.	Malachia	4.
Obadja	1.		

Boeken des Nieuwe Testaments

Evangelium Matthei	28.	II Tot den Thessalonicensen	3.
Evangelium Marci	16.	I Aan Timotheum	6.
Evangelium Lucae	24.	II Aan Timotheum	4.
Evangelium Ioannes	21.	Aan Titum	3.
Handelingen der Apostelen geschreven door Lucam	28.	Aan Philemon	1.
		Tot den Hebreën.	13.
<i>De Send-brieven Pauli.</i>		<i>de Afgewene Send-brieven</i>	
Tot den Romeynen	16.	Send-brief Jacobi	5.
I Tot den Corinthen	15.	I. Send-brief Petri	5.
II Tot den Corinthen	13.	II. Send-brief Petri	3.
Tot den Galaten	6.	I. Send-brief Iohannes	5.
Tot den Ephesen	6.	II. Send-brief Iohannes	1.
Tot den Philipensen	4.	III. Send-brief Iohannes	1.
Tot de Coloffensen	4.	De Send-brief Iuda	3.
I Tot den Thessalonicensen	5.	De Openbaringe Ioannes,	22.

Christi.

74 Schouburg der Neederduytsche
CHRISTELYKE A, B, C.

Of Zecde Lessen.

Al wie geneegen is zyn dagente besteden,
Na Gods bevel, begin deselve met gebedden
Op dat sijn Zeegen zy op alle uw' bedrijf.
Sorg so eerst voor de ziel, en daar na voor het lijf.

Beveel in al uw doen, u selven aan den Heere,
Twee dan tot uw beroep, en pleegt het tot sijn eere.
Hy die uw' sorge siet, voor d'eere van sijn Naam,
Sal u tot dat beroep dan maaken wel bekwaam.

Cincere konnen wel mee struykelende of vallen,
Maar staan sy terstont op het schaat niet mer alle
Maar so sy in de sond' blijft leggen met vermaak,
Zietoe of Godde niet vervolgt met sijn wraak.

Draagd u voor Gods gesigt en aller menschen ooggen
Opiegt, en ongeveynst, soo sal u God verhoogen
Want die in al sijn doen God na vermoogen diend
Is by Hem hoog geagt, en aller menschen Vriend.

Eken Gods milde hand, wanneer sijn milde Segen
Daal op uw' Handen werk: en laat u dat bewegen
Te roemen sijne Naam, door ware dankbaarheyt
Eckenning maakt, dat God u grooter heyl bereid

Feyld u oen mensch door averdse treden
Soo helpt hem weer te regt met saetigheyt en reeden:
Want die sijn naastenragt te helpen uyt sijn kwaad.
Verkrijgt hier menschen roem, en by sijn God genaad.

Groet niet eerbiedigheyt, aansienelijke Heeren
La hooven al die gsen, die over u regeeren

Om

Om datse uyt Gods Naam hier houden het geringe
Bemiddse om haar Ampt, want dat is uwe pligt.

Houd maat in al het geen, dat God u berst gegeven
Dan zijt gy steeds bekwaam, om Geestelijk te leven
De Overdaad benemmt uw' Ziel en Lichaams kragt,
En maakt u by uw' God, enyder mensch veragt.

Is't in u magt een Arm verlegen mensch te troosten
Saay mild'lijk kan het zyn, gy zult weer rijkelijk
Oogsten:

Want die de Armen geeft, die leed liet aan de Heer
En God geeft op sijn tyd, die gift met woeker weer

Klinc gy in staat en eer, besit gy groote schatten,
Te werelts en vergaat: daarom tragt meest te watten
Die schat die nooit vergaat, maar eeuw'ig blijven sal,
In Gods gesend Rijk, by 't Salige getal.

Leggt om geen ding hoe't zy, wenst liever stom te
wefen, (refen.

Terwyl gy waarheyd spaard. Godstoorn is vaak ge-
Om groote leugentaal: bysonder byten nood:
De mond die willens liegt, brengt d'arme ziel ter
dood.

Moet nimmer tegen God: nog't lot van hem gekomen,
Al wat sijn band ons geeft, moet welkom zyn den
Vroomen, (tsjd,

Want murmurering (Mensch) baat niet maar schaad al-
za't geen gy houden wond, raakt gy soo ligt eerst kwyt.

Neygd nimmer hert nog hand na't goed van uwe
naasten (sten,

Maar tragt veel meer zyn winst in alleste verbaa-
Gelukkig sulc gy zyn zoo gy aan hem betragt,

Al't geen dat gy van hem ontrent u selvs verwagt.

Ontbreekt u niet op aard, om soo gy gewerst te leven
Erken Gods wys bestier in't geen by heeft gegeven,

76 Schoubourg der Neederduytsche

*Erdenkt sijn minste gunst, is u nog veel te veel,
Daarom swijgt stil, en weest te vreden met u deel.*

PRonk, nog hovaardigheyd, laat blijken in u kleeden,

Maat denkt eens Christelijk te rug, na't Lusthof He-
Daar sult gy d'oorzaak sien, van't kleden na den val,
Die dit bedenkt, sig niet te dertel kleeden sal.

Quist nooit onnoodig iets het geen gy kond versparen,
Maar matigd het gebruik van gaven: het bewaren
Den mensch veel ligter valt, als nu te winnen aan
Die dit te regt betragt, sal met sijn Kas wel staan.

Regtvaardigheyd, en trouw, betragt in u handel:
Oprechtigheyd en deugd, laat blijken in u wandel
Geevvaan den Armen'tu, geeft aanden Rijken't sijn
Soo kond gy steeds gerult, en altyd vroolijk zyn.

Sfeeld met al moest gy ook gebrek in Leest oft lijden:
Maar wild veel eer u nood, een eerlijk mensch belijden
't Is veyliger een mensch te smeecken om wat Geld,
Als dat gy Ziel en Lijf daarom in prijskol steld.

TErwijl gy sondig mensch siet uwen tyd verlopen
Met meer u Ligchaams lust, als Ziels heyl op te
hoopen,

Soo denkt sorgvuldelyk te mets eens aan het end,
Waar na sig yder mensch in't sterven heenen wend

VReest God, geen mensch, wie 't is: ten waar u Over-
heeden,

*Wagt u Gods Wet, en ook laat wettens' overtreeden,
Want Godes roe is lang, en haaren arm niet kort.*

Wagt u derhalven wel gy niet gestraft te word.

Wenst nooyt op Aarde lang, of kort te moogen
leven;

Vernoegd u in Gods raad; die by hem staat beschre-
Hy

Hy weet wat nodig is tot onse Zaligheyd.

Gelukkig die hier niets vorkieft, maar hem verbeyd

X Enophon, schoone dat by leefde als een Heyden,
Beschaamd de Christenen, en kon dees klip vermijde

En sprak, ik draag my soo, dat ik geen dood om sie,
Ook wensch ik daar nooit om. Waar blyven wy by die ?

Y Verd om boven al u eeuwig Heyl te soeken,
Het middel daar toe, is Gods Huys en goede
Boeken.

Die deesen weg inslaat, met een vernederd hert,
Vind dat hy meer en meer tot God getrokken werd

Z Uyg dus u Zielen Heyl, wyt al dees schoone pligten;
En bid God door sijn Geest, u daar in wil verligten:

7a dat gy onvermoeyd moogt luystere na sijn stem.

Tot dat gy opwaards vaard na 't nieuw Ierusalem,

Hier volgen zommige spreuken, van
eenige Geleerde mannen, dewelke
wy voor den leerling niet ondien-
stig ge-agt hebben.

De Koning Hiero seyde.

M En haat niet alleen de geene / die sekreete of
lasterlijken dingen verprephen / of overdraa-
gen: maar ook de geene die weet of hoord / 't ge-
ne men wil dat niet geweten sal worden.

De Filosooph Plato seyde.

De Oude Filosoophen Studeerden, doe sy nog
jong waren; wandelden, doen sy nog Mannen waa-
ren; en begaaven haar tot ruste, doen sy oud waren.

De

78 Schoonburg der Neederduytsche

De Filosooph Plato seyd

Wat een verstandig en wel ondersoekt Man :
Wond het klaar schijnende boozdusler; het kleyn
booz groot; t'geene naa by is boozwijt verschep-
den; t'geene vergaderd is / booz gefrooit; gemist
booz onseker.

Antonius de Guevara seyd.

Neemt nimmermeer de Schrijfpenne in u hand
voor dat gy twee of drie maal in u memorie over-
peyft, wat gy wilt seggen, en ook hoe gy dat sulc
schrijven.

De Filosooph Aristotelis seyd.

Wat altijd de groote behoefigheden swaare
Rijkdommen voor-gedaan zijn geweest en dat
'er geen swaare Armoede en is, dan daar groote
overbloedigheid te boozen geweest heeft.

Een Oyd Rabbi seyd:

Ik ben al mijn leven lang opgebracht by wijse
Mannen: dog ik hebbe nooyt eenig ding bevonden
dat voordeliger is dan stil swijgen.

De Filosooph Democritus seyd.

Wincen en houingen agten den Hupsman za-
lig te zijn: den Hupsman ter contrarie wenscht
om groothepd/en om krooning te wesen. Den
Officier prijft den Ambagtsman / als die hupsen
perjuel is: en den Ambagtsman hond den ander
ten al te saamen wederom voor veel wel varen-
der als hy is.

Marcus Aurelius seyd.

De kleyns overdenkinge / en de groote haas-
tighepd in ver sche tegenwoozdige saaken / zijn
oorsaken van veel onbekwaamheden in toeko-
mende tijden.

De

De Filosooph Plato seyde.

Verloft niet met ondeugden / 't geene op ver-
kreegen hebt door Broomigheid. Want ik laat
u weten / dat de vrijheid niet minder wijsheid
van nooden heeft / om die te bedwingen / als
broomheid / om die te verhoogen.

Titus Livius seyde.

Het was by de Romeynen een gebruyk en ma-
niere, in tegenspoedige dingen hem stellen, als of
het gelukkig ginge; en in gelokkige dingen hem
matelijk te houden.

Philippus Camararius seyde.

De oude wijse mannen waren van meeninge
dat een man niet eere hem niet swaarder en kan
vergrifpen / dan te injurieren den geesten / die
er niet kunnen antwoorden.

De Koning Alphonsus seyde.

Met hondert pond onnutte sorge, en kan men
geen een once schuld betalen.

Elias Chartier seyde.

God geeft u niet al wat u outdreekt / maar al
wat u nut is. Niet al wat hy eyscht / maar al
wat gij behoort te eyschen.

De Filosooph Plutarchus seyde.

Als wy van ymand hooren seggen, dat onse staat
kleyn en laag is, om dat wy geen Burgermester en
Overste zijn; soo sullen wy antwoorden, dat onsen
Staat seer eerlijk, en ons leven seer gelukkig is; om
dat wy niet gaan Bedelen, geen Sakkedraagers en
zijn; en onse kost met geen Pluymstrijken behoe-
ven te winnen.

So Schoubourg der Neederduytsche

De Philosoph Bias.

Als hy op een Banquet was / en niet veel en sprak / so seide een Spotter tegens hem: ik verwondere my leer, dat een wijs man niet een woord spreekt haer op Bias antwoorde: En ik verwondere mijn veel meer, omdat een Sot niet swijgen kan. **B**evende hem alsoo te kennen; dat het swijgen / een teken van wijshepd is maar dat het veel spreken / een teken van sothepd was. **W**ant dit eene onderwijft ons de natuure: maar het onder komt alleen door de wetenschap.

De Koning Ludovicus.

Als hy Koning geworden was en van sijne Nobelingen vermaand wierde. Dat hy die Persoon, van dewelke hy veel ongelijk geleden hadde, doen hy nog Hartog van Orleans was, nu behoorde te straffen. **S**oo antwoorde hy: Het en komt de Koningen van Vrankrijk niet toe te wreken, 'tgene dat teegens den Hertog van Orleans misdaan is. **O**ns met sijn heerlijck Exempel lerende / dat het niet prijselijck nogte geoorloofd is / dat de geene / die in enige Magt ofte Officie verheben sijn / haer epgen epgendschapen **O**nwille tegens anderen gebuyphen. **W**ant het is booz de kwaaddoender straffs genoeg / dat hy gebragt is in die ongelegenhepd / in de welke men van hem kan wraake neemen.

Celius Calcagnius seyt.

Ik heb met al mijn lang studeeren geleerd, alle vergankelijke dingen te veragten, en mijn eygen onweetenhepd te kennen.

De

De Orateur Hegeſius.

Wij op een ſeekeren tijd een Oratie voor 't gemeen Volk deede; daar in wret een groote wiſpreekendhepd afmaalde de ſwarigheden des levens / en de onſterffelijhepd der Zielen; 't welk de toe hoorders fulk een ſchrik aanbrogte / dat hy daar voor aan veele / niet alleenlijk de vzeſe des Doods weg nam; maar ook luſt deede krijgen tot het ſterven: ſoo dat veele geresolveerd waren / om haar ſelven het leven te benemen. Maar de Koning Ptolomeus fulk vernemende / dede den Philoſooph expreſſelijk verbieden niet meer te ſpreken van de ellenoigheeden des Menſchelyken levers; breezende / dat 'er meer Menſchen door ſijn Oratie / als door het Zwaard / ſoude omgebracht weyden. Want geen menſche ſoude menſchen te leven / indien hem te boezen fulk een leven bekend was.

Alexander Magnus.

Als hy het geopende graf van de magtige Koning Cyrus lag, en aanchoude de beenderen die alreede half verteerd waaren, ſoo heeft hy ſeer beginnen te weenen, bemerkende de nietighepd, brooshepd en ongeſtaadighepd aller tegenwoordige dingen. Leerende ons alſoo, dat de dood alleen vertoond, hoedanig dat de Lichaamen der Menſchen zyn: En dat alle Menſchelyke grootheyd, pragt en Rijkdommen, niet anders en zyn, dan brooshepd en miserie.

De Philoſooph Seneca ſeyd.

De reeden of het verſtand / is een gedeelte van de Godoelyke Geef, die geſtorf werd in 't Menſchelyke Lighaam.

De

82 Schouburg der Neederduytsche

Marcus Avelius feyd.

Og! hoe onbankbaarlijk twiffen wy ons tegen God / en onbeschepde vooz de Menschen dat wy al het ontfangen foogheerl vergeeten; en 't geen men ons wepgerd / alsoo hoogtijh beklagen.

Pompejus Magnus feyd:

De grootste Fortwyne, die ik ooyt gehad hebbe, die heeft my nooyt trots of opgeblaalen gemaakt: en de alderwaarste tegenspoed die my ooyt bejegend is, die heeft my nooyt doen vreesen.

De Filosooph Plutarchus feyd.

Als ons tegen onsen wille / eenig ongeluk overkomt; so sal het goed weesen / om ons herte in gerusthepd te behouven / dat wy als dan overdenken onse voorige goede en gelukkige avonturen: en die alsoo tegen malinander overtweegende / soo sullen wy de kwaade / dooz de tegenen houdinge der goede / ts min doen tweegen.

Een Oud Filosooph feyd.

Soo gy gewaar word, dat gy misdaen hebt, of in eenig gebrek zyt gekoomen te sneuvelen; en wild u daarom niet bedroeven nog verstooren; maar wild het zelve, sonder sulks, verbeteren of helpen.

De Overste Sertorius feyd.

De kragten konnen dooz vernusthepd verhoonen worden: en daarom / die bingen / die met eenen ruk niet en mogen gedaen worden / die woysalangskenz gedaen. Want daaren is geen magt / of sy mag dooz lankhepd van tijd verminderd worden.

Selins Italius feyd.

Soolange als de Menschelijke saken zijn in vrees

se, en vermengt met groote sorgen, so doen sy grote eere aan de Goden; maar als sy in voorspoed zijn looen rooken sy haare Altaren niet.

Cornelia Rommana seyde.

Doegt althd in 't Geselschap van de Deughfamen; en onder dien / by den alderousten; van den oudsten / by den genen / die van besten raade en erboorendheyt zijn / van den verfogten / by den langmoedigsten / en van de langmosdigsten / by den genen / die deese wereld meest dooz wandeld en bezogt hebben.

Ioseph Hal seyde.

Ik wil liever duyfend smaad woorden lijden dan een geeven: ik wil liever honderd verdraagen, dan een wederom geeven: ik wil der veele verdraagen eer ik over een klaege, en de zelve soeke effen te maken met kijven. Want ik heb altyd bevonden, dat het twisten met myn Overhoofd, dolligheyt is met mijns gelijke, twijffelagtig; met mijn minder slegt en gering; en met jemand anders; vol onge-rustheyt is.

Petrus Messias seyde:

Het principaalste / daarmeden een Wys Mensch aan kennen kan / is dat by 't sekreet sijns Drients verborogen hand / en dat by sijn eegen saken heelden bedekt.

Monsieur de la Nouë seyde:

Die willen beletten den generalen loop van de dwaasheden der oorloogen, dat is tijdverlies; om dat 't onmogelyk is te bedwingen 's Menschen genegendbedden; Maar de Wytze zyn de gene, die hier in laatter baane komen, en haast daar uyt secheyden.

De

84 Schouburg der Neederduytsche

Den Capit eyn Camillus seyd.

Gy sult bevinden, dat alle dingen gelukkig fullen gedyen den geenen, die God vreesen: en dat alle dingen ongelukkiglijk gebeuren, die God veragten.

Cajus Mœenas.

Als hy in't afwesen van den Keiser Augustus binnen Romem kommandeerde/so hadde hy altijd vooz cengebruyk/dat so dikmaals/als hy trad op den Rigt stoel/ soo bedekte hy het Hoofd met sijn Mantel/ behalven sijn beyde Rozen/ die hy open liet : 't eene vooz den Man-klager/en't ander vooz den Verweerder. Leeren- de also met sijn exempel / dat men om alle saken grondelyk te verstaan en wel te doen oordeelen/ blytig moet zyn in het toe hooren. Het is een bysondere deugd in eenen Prince die Overhepd / dat hy lustere met Geduld/en antwoord met Wyshepd: want de gene die oordeeld / eer dat hy 't verstaet/die en oordeeld niet regtveerdig/al is 't schoon dat hy regt geoordeeld heeft.

Inslus Lipsius seyd:

Een goed Schipper worde geleerd door Tempeesten; een Krijgsman door Periculen, en een Vroom Man door tegenspoed.

De Koning Cyrus:

Als hy sag dat Chyrsantes op't point stonde/ om sijn Wpand dood te slaan/en hebbende alrede sijn Sweerd of Sabel opgeheden/om hem daarmede te slaan. Zoo haast als hy hoorde het geluyd der trompetten/die de retraite of aftogebliessen/soo liet hy hem gaan/sonder hem eenig- kints te kwetsen als 't selve hem daar door bez-
boden

boden zijnde. Daar over de Koning hem groote
lijks preeft. Ons alsoo vertoonende / dat 'er in
den Oorlog geen uytneemender deugd is, als de
gehoorzaamheid: want daar in bestaan alle
Militaire Wetten en Krijgs discipline.

De Filosoof Plato seyde.

De gene zijn voorligtig en regveerdig, die
daar spreek en doen dat, betaamelijk is, voor God
en voor de Menschen.

De Filosoof Anaxagoras.

Als hy in een geselschap was / daar men van
een jegelijk kwaalijk sprak: soo smeeg hy stille/
en bedwong hem alsoo / dat 'er niet een woord
uyt sijn mond ging: en gebaadgd zijnde / wat de
oorzaak was, dat hy niet en sprak; soo antwoop
de hy/en seyde: Het is mijn dikmaal wel leed ge-
weest dat ik gesproken hadde / maar noot dat ik
gesweegen hebbe. Gebende also te te kennen, dat
het beter is stil te swygen / als lasterlijk te spree-
ken. Want men kan noot wel spreken in 't
kwaat spreken van andere.

De Filosoof Favorinus seyde.

Gelijk een gefonden wel dispoost lichaam, lig-
telijk kan verdraagen de koude, de warmte en an-
dere ongemakken: alsoo kan ook een wel gesteld
gemoed verdraagen de ongeneugten, de verdrie-
tigbeden en alle andere aanvallen van de tegen-
spoedige Fortuyne.

Antonius de Guevara seyde.

Het is geen opregt Begier / maar een bedekt
Opjan / die met toe genegeendheid wijs en uyt
hoofdigheid straft.

De

86 Schouboorg der Neederduytsche

De Oude Vader Gregorius feyd :

Wat baat het / dat alle menschen u piffen / als u de conscientie beschuldigd ? en wat sal t scha- den / dat alle menschen liwaad van u spreken / soo u de conscientie ontschuldigd ?

Panicus feyd

Nade suygende jaaren komt de Kindsbeyd ; na de Kindsbeyd volgt de Jeugd ; na de Jeugd komt de Bedaagdheyd ; uyt de Bedaagdheyd den Ouderdom ; na de Ouderdom vo gde Dood ; en door de Dood, verhoopen wy het onzorgelijke leven,

De Filosooph Plato feyd :

Daar is d'iederhands soorte van Edeldom ; de eerste is / van de geene / die gehooren zijn van Edele en Eerlijke Ouders : de tweede zijn die / wiens Vaders geweest zijn Princken en groote Heeren : de derde is de alderloffelijkste van allen / en is / als jemand excellent is door sijn eygene deugden en hooge Wertschappen.

De Oude-Vader Bernardus feyd :

De Mensch is als een Moelen / die nimmermeer en kan stille staan / en die daar maald / wat men daar opdjaagd ; maar als er niet in word opgedjaagen / soo be maald hy hem selven.

De Filosooph Epicurus feyd :

Die eenmaal geyorden heeft de bepaalinge of afdeeling van de lichaamelijke Wellust, en hem ontleedigd heeft van de vreesen der helsche duyternisse ; soodanigen moet de wellust verselschapen tot in zyn graf.

De

Letter, Spel-en Leeskonst. 87

De Filosooph Pythagoras seyde :

God heeft de Menschen niet op te roemen /
nog dat se gelukkig maken kan / gegeven ; als
dat se de waarheid van alle dingen moogen ver-
staan / en daar na middel moogen hebben / om
de noodlijdende wel te doen.

De Filosooph Plato seyde :

Een Kegeeder behoort te wesen Regtveerdig,
in't geene hy wijst : Waaragtig, in't geene hy seyde :
Volhardend , in't geene hy aangrijpt : Swijgende,
in't geene hy weet : en Mild , in alles dat hy geeft .

Philippus Camerarius seyde :

Het het gedenken en overdenken der gepas-
kerde dingen / en het waarnemen der tegen-
woordige / moet men oordeelen van de toekom-
mende dingen.

De Keyser Trajanus seyde :

Dielast over de Gemeenten hebben , en betoo-
nen willen dat sy liefhebbers der Gemeenten zyn :
die moeten Vrienden van bekommerissen zijn , en
haters van schatten.

Jean del' Espine seyde :

Daar is geen moepelijker / nog swaarder krupt
als een kwaade Conscientie . Want gelijk de
goede als Sunker is : om alle verdrukkingen te
versoeten ; alsoo is de kwaade als Eдик / om
alle vreugde en blijdschap / in suurigheid en
treurigheid te veranderen.

Marcus Aurelius seyde :

De Tijd is blind : en weet niet anders te
doen / dan hoogheid van de Deugd te spreken .

De

88. Schouburg der Neederduytsche

De Filosooph Aristotelis seyde.

Dat de aldergeleerste en geschikste Menschen ,
zyn de alder, armste in dese wereld.

Cajus Marius seyde:

Dit heb ik geleerd / en alsoo heb ick van mijn
Jonghepd af tot nog toe mijn gedaagen / dat
ik alle Arbeyd en Perikhelen / booz een'gewoon-
te hebbe / en niet te vreesen, dan alleen een schan-
delijke naam.

De Filosooph Plutarchus seyde:

Die in de Wereld wil leven , die moet weesen
een lief hebben van de Geduldigheyt.

De Filosooph Epictetus seyde.

Houd dese twee woorzen altijd in gedagten :
Lyden Myd. En daar op denkende / so sult gy u
selven wagten en myden van kwaad te bozen / en
geduldelyk verdraagen en lijden het kwaad /
dat men u doet en dan sult gy gerust leven.

Marcus Aurelius seyde.

Het is een swaare saak booz Waapens te ster-
ben / maar nog is 't veel lastiger / met een bedrukt
Herte te gaan / want het pier en kerft niet / dan
het vleesch / maer de onrusten verscheuren de in-
gewanden.

Ik ondergeschreeven verklaare, af te staan, van
het regt der Privilegie. aan *Ian Bakker*, School-
meester tot Amsterd m, voorzoo veel als dese
Neederduytsche; Betier, Spel-en Lees-konst, alleen
aan belangd.

J. DUYKERIUS.